

Företagarklimatet sämst på sex år

Sveriges företagare tror inte på
den röd-gröna regeringen.

SID. 11

NOVEMBER 2015 • EN TIDNING UTGIVEN AV STIFTELSEN DEN NYA VÄLFÄRDEN • NU ÖVER 750 000 LÄSARE!

Kolumner

Thomas Gür:

Integrationsproblem uppstår
med eftersläpning. Effekterna av
dagens invandring kommer visa
sig i om tio eller tjugo år. SID. 5

Olle Wästberg:

Varför ska myndigheter få
hundratals miljoner för att
hjälpa företagare när privata
aktörer gör det bättre? SID. 7

Paulina Neuding:

Väktare och ändrade rutiner
på biblioteken visar på att vi
går mot ett allt mer slutet
samhälle. SID. 13

Pär Ström:

George Orwell har fått rätt –
i kubik. Övervakningen anno
2015 är mycket mera långt
gående än i "1984". SID. 19

Hur ska man förstå invandringsopinionen?

Det påstås mycket om
vad svenskarna tycker
om invandringen. Men
hur ligger det egent-
ligen till? Demoskops
Peter Santesson för-
klarar.

SID. 4–5

Stoppa fusket i yrkestrafiken

Den svenska transportbranschen
är i kris. Vi kräver hårdare lagar.

SID. 13

EU-medlemsskapet stärkte individens rätt

Medborgarnas rättigheter
kan inte längre förbises
av domstolar. SID. 16

”Småföretag förbisedda av bankerna”

iZettles VD Jacob de Geer
spår framtiden för
betalningslösningar.

SID. 9

Det behövs en ny inriktning på flyktingpolitiken

Dagens situation är ohållbar. Återinför gränskontroller
och rikta hjälp till närområdet.

SID. 6

Rör inte Rot och Rut

Regeringens förslag leder
till ökat svartjobb och
minskade skatteintäkter.

SID. 8

Kolumner

Peter Santesson:

Många har förlorat tron på behovet av uniformen och förståelsen för vad den innebär. För yrkesmoral går inte att köpa för pengar. **SID. 23**

Renate Larssen:

En stark försvarsmakt är inget egensyfte utan just en förutsättning för att vårt välfärdssamhälle ska bestå. **SID. 24**

den nya välfärden

Adress: Box 5625, 114 86 Stockholm
 Besöksadress: Danderydsgatan 10
 Telefon: 08-545 038 10
 E-mail: info@dnv.se
 Hemsida: www.dnv.se

Redaktionsråd: Patrik Engellau, Adam Rydström, Mattias Holmström, Jan Falk och Catherine Engellau

Foton och illustrationer: Istockphoto och Den Nya Välfärden

Form & Produktion: The Factory of Design, www.thefactoryofdesign.se

Tryck: Bold Printing Group 2015

Den Nya Välfärden är en parti-politiskt oberoende tanke- och handlingssmedja. Vi tror att det blir bättre om makt och pengar flyttas från valda ombud till medborgarna själva.

VI HAR PRESENTERAT konkreta förslag för ett företagavänligare Sverige och för en ny välfärd sedan 1988. Hittills har vi publicerat drygt sjuttio skrifter. Vi finansieras genom stöd från närmare 18 000 företagare.

Det finns mycket att önska för en företagare. Vi säger: förbättra företagarklimatet, halvera arbetsgivaravgifterna åtminstone för upp till tio anställda och förändra arbetsrätten så att det blir mindre riskabelt att anställa folk. Vi har startat Konkurrenskommissionen och Företagarombudsmannen för att få ordning på offentliga upphandlingar och för att hjälpa företagare i nöd.

Den personliga integriteten är en del av demokratin. Vi har startat Integritetsombudsmannen till skydd för medborgarnas privatliv. Onödigt övervakning ska vi inte ha.

Vår röst behövs. Vi försöker göra något åt sakerna. Och det gör vi – med god hjälp av Sveriges företagare. Den Nya Välfärdens arbete för ett bättre företagarklimat fortgår.

07 DÖ:DENS PRINSESSA SARA SKYTTEDAL

Kristdemokratiska ungdomsförbundets ordförande Sara Skyttedal intervjuas om hennes kamp mot Decemberöverenskommelsen.

08 STOPPA ELNÄTBOLAGENS ÖVERPRISER

Monopolsituationen på elnätmarknaden har lett till orimligt höga nätavgifter för småföretagare.

09 SÄNK ARBETSGIVARAVGIFTERNA

Dags för politikerna att höja efterfrågan på arbetskraft.

10 VAD TYCKER FÖRETAGARNA?

Våra medarbetare berättar vad de får höra i samtal med landets företagare.

14 OPINIONSSAJTEN DET GODA SAMHÄLLET

Sajten detgodasamhallet.com undersöker, avslöjar och borrar i de brinnande samhällsfrågorna. Nu över 500 000 läsningar i månaden.

18 DEN NYA VÄLFÄRDEN FÖRSVARAR ÖPPENHETEN

Att radera känsligt material för att undslippa medborgarnas insyn är inte längre möjligt för kommunerna efter en dom i Högsta Förvaltningsdomstolen.

20 DET ÄR DAGS FÖR EN UNIVERSITETSREFORM

Sex akademiker ger reformförslag som kan rädda den högre utbildningen i Sverige.

21 MINSKA FÖRETAGENS REGELBÖRDA

Andra länder har skydd mot onödiga och kostsamma regler. Det borde vara en självklarhet också i Sverige.

23 SVENSKAR ÄR ETT UPPFOSTRANDE FOLK

Folkhemssvensken lever fortfarande inom oss, för vi har inte dragit ut honom med rötterna.

För att läsa mer om Den Nya Välfärden, gå in på vår hemsida: www.dnv.se

Vi måste värna vår framtid

FÖR ETT OCH ETT HALVT ÅR SEDAN skrev jag en bok som heter *Min Oro*. Den handlar om hur märkvärdigt och oplanerat det var att Sverige och det övriga västerlandet åstadkommit en så fantastisk välståndsutveckling under det senaste århundradet och hur lite vi förstår, tänker på och värnar om de förhållanden som orsakade denna i världshistorien unika välmåga.

Vi brukar tala om skogen och malmen och folkrörelserna och de skickliga företagarna och den hederliga staten som förklaringar till de enorma ekonomiska framgångarna, men egentligen handlar det inte om det, utan om en allmänt spridd anda eller mentalitet som med små variationer kännetecknat de olika västerländska samhällena: tillit, engagemang, jävlaranamma, plikt känsla, solidaritet, viljan att stå på egna ben, ansvarstagande och så vidare.

JAG FRUKTAR, skrev jag i boken, att dessa värderingar, som utgör det omistliga fundamentet för våra framgångar, är på väg att undergrävas, inte av någon illasinnad fiendelig makt, utan av oss själva. Pliktkänsla och ansvarstagande är nämligen inte alltid behagligt. Multiplikationstabellen och de tyska verben är inte kul att plugga in. Dygderna är en sorts mentala piskor, och om saker och ting verkar funka utan dygderna så lägger man dem gärna på hyllan.

Jag tror att det i grunden är där det svenska felet sitter. Vi är en nyrik nation som inte lärt oss att hantera nyrikedom. Vi föreställer oss att det är inskrivet i tillvarons DNA att Sverige och svenskarna alltid ska ligga på topp och att välfärdsstatens källor alltid ska vara oändliga och ständigt stå till förfogande och att den samhällsordning som vi lyckats bygga åt oss under de senaste årtiondena är historiens stabila slutpunkt.

OM FRAMGÅNGEN är garanterad och tryggheten för evigt säkerställd behöver man inte tänka nya tankar, ej heller anstränga sig, ej heller ta saker på så stort allvar, man kan rentav skita i dem. Det är det jag tycker att Sverige i tilltagande grad faktiskt gör. Barnen lär sig inte så mycket i skolan, äsch, det gör väl inte så mycket, huvudsaken är väl att de har kul. Nationen saknar en krigsmakt som kan försvara huvudstaden mer än en vecka, men det spelar ingen roll för det verkar ju inte finnas några fiender. Utanförskapsområdena och no go-zonerna, dit polisen inte vågar sig, växer, men det spelar ingen roll, det löser vi sedan. Oanade flyktingvågor slår in över landet och det ska vi vara glada över för vi har råd att hjälpa. Tiggare ockuperar stadsparker och tomma fritidshus och det är kanske lite synd, men vi har ju så många parker och fritidshus att det bara är ett besvär på marginalen, vi har resurser så det räcker och blir över.

JAG TROR INTE tillvaron tillåter ett folk att vara så obekymrat. Jag vet att ett företag som styrs så trankilt strax får problem med lönsamheten och snart går under. En företagsledning måste ständigt vara på sin vakt, upptäcka läckor, stoppa onödiga kostnader, tänka på framtiden, utveckla produkter. En företagsledning kan nästan aldrig sänka garden och ta det lugnt. Varför skulle det vara annorlunda med ett land?

Jag tycker att detta är precis vad Sverige gör, alltså sänker garden och tar det lugnt. Om vi åstadkommer några resultat eller inte verkar liksom spela mindre roll. Vi har ju råd.

Skolan är nog det tydligaste exemplet. Vetenskapliga studier visar att resultaten sjunker år efter år. Inga verkningfulla åtgärder har ens börjat vidtas. Samtidigt vet man precis hur god undervisning går till.

God och framgångsrik undervisning har funnits i hundratals år och existerar fortfarande i många skolor. Undervisning är inte high tech även om pedagogisk expertis ofta vill göra verksamheten mer komplicerad än vad den någonsin kan bli i verkligheten.

Med lite ansträngning skulle det gå att lösa detta problem som vi knappt ens försöker lösa. Lärarna är den enskilt viktigaste faktorn i undervisningen och om Sveriges lärare ville ta sig i kragen och rädda den svenska skolan så skulle de kunna göra det. Visst, skulle jag säga om jag vore utbildningsminister och hörde lärarnas ilska protester, visst har ni dålig lön och visst har föräldrarna abdikerat som uppfostrare och visst är ungarna olydiga. Visst, visst. Men allt det där kan vi greja tillsammans om vi bara bestämmer oss och drar åt samma håll i stället för att käbbla. När skolresultaten blir bättre så höjer vi era löner, skulle jag säga till lärarna om jag vore utbildningsminister. Tillsammans ska vi höja er status, men status är inget man får till skänks, den måste man förtjäna.

SÅDÄR TROR JAG att det är på snart sagt alla områden. Det handlar om anda och mentalitet, inte så mycket om den ena eller andra miljarden i statsbudgeten. Det handlar om att vi tycker det vore för jobbigt att lösa problem som skulle gå att lösa.

Polisen, till exempel, gör inte heller sitt jobb. Så länge det finns en enda no go-zon dit polisen inte vågar sig har den överlämnat ett stycke svensk mark till annan makt, det må sedan vara ett motorcykelgäng, en klan eller ett knarksyndikat. Antalet sådana områden ökar över tiden utan att det märks några motreaktioner från polisens sida. Det hör såklart till saken att det skulle bli hårda bandage och kanske inte så lite blodflöde om den

svenska staten försökte återerövra sitt territorium. Detta skulle troligen leda till anklagelser om polisbrutalitet från medias sida vilket i sin tur nog skulle föranleda feiga politiker att ta polisen i örat (det har hänt förr, tänk på REVA-projektet och Skånepolisens romregister). Så polisens underlåtenheter må vara begripliga om än inte ursäktade. Vi borde ha politiker som var mer oroade över brottsligheten än över skäll i media och beordrade polisen att säkra statens våldsmonopol i hela landet.

SOM ANDERS BJÖRNSSON beskriver i en intervju i den här tidningen är det samma sak inom universitets- och högskoleväsendet, ett av den svenska statens största utgiftsområden. Studierna bedrivs för det mesta på deltid, systemet är riggat för betygsinflation och lärarna har förlorat sin gamla elitställning och med några undantag blivit kuvade av tjänstemän och administratörer. Det skulle gå att lösa universitetens problem också, men det skulle behövas en del politisk kraft för att ta bort byråkratien, rätta till det korrupta betygssystemet och förmå den akademiska professionen, liksom skollärarna, att rätta på ryggen och återta sin gamla elitstatus.

Den amerikanske presidentkandidaten Donald Trump, som jag i övrigt inte har så mycket till övers för, har en bra grej, nämligen ett motto: "Make America great again". Jag skulle rösta på ett svenskt parti som gick till val på mottot "Make Sweden great again".

Patrik Engellau

PATRIK ENGELLAU
ordförande, Stiftelsen Den Nya Välfärden

Hur ska man förstå invandringsopinionen?

Det påstås mycket om vad allmänheten tycker och tänker om invandringen. Olika undersökningsresultat och tolkningar av svenska folkets känslor i denna känsliga fråga cirkulerar. Ibland ges motstridiga bilder, så hur ligger det egentligen till? Vi frågade Peter Santesson som är ansvarig för opinionsanalys på Demoskop.

DEMOSKOP ÄR ETT AV SVERIGES MEST etablerade opinionsundersökningsföretag och har följt svenska folkets uppfattningar i över 25 år. Peter Santesson är fil dr i statsvetenskap från Lunds universitet. Han följer fortlöpande svenskarnas uppfattningar i olika frågor, däribland invandringen.

SÅ VAD TYCKER SVENSKARNA, DÅ?

Jag skulle säga att det finns två dominerande uppfattningar, som på ytan kan verka motsägelsefulla, men som i själva verket inte behöver vara det. För det första finns det en utbredd positiv grundsyn på invandring – de flesta uppfattar det som någonting berikande och positivt. För det andra har det samtidigt under flera år funnits en stor opinion som menar att invandringen till Sverige är för omfattande.

DU HAR RÄTT, DET VERKAR MOTSÄGELSEFULLT. KAN DU FÖRKLARA?

Att många i grunden har en positiv syn på invandring är inte förvånande. Svenskar tenderar att ha öppna och toleranta attityder till omvärlden och till olika minoritetsgrupper.

Men i frågan om hur stor invandring man tycker är lämplig kan mycket annat spela in. Man kan se en praktisk dimension. Att för mycket av det goda kan ge praktiska problem som till slut blir större än de positiva effekterna.

BESKRIV DET DÄR MED ATT SVENSKARNA HAR EN GRUNDLÄGGANDE POSITIV INSTÄLLNING TILL ANDRA FOLK.

Det kan jag göra på flera sätt. Ett sätt är att peka på de undersökningar som Demoskop gjort under flera år som visar att 55–60 procent av svenskarna stadigt anser att invandring berikar Sverige medan bara omkring 20 procent säger motsatsen. Det är en ordentlig övervikt för positiva attityder som har funnits långt innan frågan blev så uppmärksam som just denna höst.

Ytterligare en bild av hur pass omfattande det svenska folkets tolerans är hittar man i internationella undersökningar som genomförs exempelvis av World Values Survey, som är ett internationellt forskningsinstitut med säte i Stockholm. Av 20 undersökta europeiska länder ligger Sverige högst när det gäller instämmanden i påståendet att immi-

»Andelen som svarar att invandringen är för stor har ökat från 47 procent år 2010 till 58 procent när vi ställde samma fråga i februari och till 59 procent i oktober i år.«

gration gör landet bättre. Av fyra undersökta europeiska länder plus Kanada och USA var svenskarna det folk som var minst noga med att utlänningar skulle anamma lokala seder och bruk för att få bli medborgare. Svenskarna är också det folk som redovisar den minsta bristen på tillit, alltså den högsta tilliten, gentemot folk från andra nationer. Samma bild går igen i andra internationella undersökningar som jämför tolerans och öppenhet i olika länder. Sverige placerar sig regelmässigt i toppen som landet med den mest toleranta befolkningen.

MENAR DU ATT MAN KAN DRA SLUTSATSEN ATT SVENSKARNA INTE ÄR RASISTER?
Nej, den slutsatsen kan man inte dra. Folk

är olika och inställningen varierar från person till person. Rasism och fördomar är allmänmänskliga fenomen. Det finns och har funnits i varje samhälle genom historien, så naturligtvis finns det också i Sverige. Något annat vore en stor sensation. Men poängen är att i jämförelse med andra länder är det svårt att se något som talar för att det skulle vara ovanligt mycket av den varan i Sverige. Att Sverige skulle vara präglad av det. Tvärtom, när man jämför med andra länder tycks vi utmärkas av osedvanligt stor tolerans.

OCH ÄNDÅ SÄGER DU ATT MÅNGA TYCKER ATT INVANDRINGEN ÄR FÖR STOR.
Så ser det ut, den är den dominerande uppfattningen. Demoskop har i början av

»Det finns en slitning mellan en generös och tolerant grundinställning till migration och en oro för praktiska begränsningar för vad som är möjligt.«

varje år ställt frågan och där har vi sett en ökning över tid. Andelen som svarar att invandringen är för stor har ökat från 47 procent år 2010 till 58 procent när vi ställde samma fråga i februari i år. En ny mätning i oktober säger 59 procent.

VAD BEROR DEN DÄR ÖKNINGEN PÅ?

Nu har vi inte frågat varför man tycker så, men i andra undersökningar kan man ändå hitta en del ledtrådar. När svarande själva får beskriva vad de tycker är de största samhällsproblemen kommer många svar om att man är rädd för att migrationen blir så pass omfattande att den påverkar välfärdsystemen och samhället negativt. Att det blir praktiskt ohanterligt.

Sen ska man komma ihåg att det inte bara är uppfattningen om invandringen som förändrades under den här tiden, utan också storleken på invandringen. Den ökade ordentligt. Att fler då också tycker att den når upp till en punkt där den har blivit för stor är inte särskilt förvånande.

MEN SEDAN HÄNDE NÅGOT?

Ja, som vi alla känner till blev det en mycket dramatisk sommar och höst med ovanligt många som gav sig av till Europa, nu inte minst från flyktingläger i Turkiet. Min bild är att debatten i Sverige först gick i en mer migrationskritisk riktning. Men sedan kom en vändning i september, med den omtalade bilden på den drunknade lille pojken på en strand i Turkiet. Där kom nästa fas. En stor mobilisering och en väldig uppslutning kring flyktingfrågorna. Och än så länge ser det ut att ha satt avtryck i opinionen.

VAD FICK DET FÖR EFFEKTER?

Det tycks ha fått två effekter som vardera kan tolkas som uttryck för de dominerande

Peter Santesson, ansvarig för opinionsanalys på Demoskop.

uppfattningar som jag nyss beskrev. Man skulle kunna säga att båda effekterna exempelvis fångades upp i den uppmärksammade undersökning som presenterades av DN/Ipsos i slutet av september.

För det första väcktes svenska folkets goda vilja och hjälpsamhet av den uppenbara krisen. Som sagt, i grunden finns det mycket toleranta attityder i Sverige. Här såg man att andelen som tycker

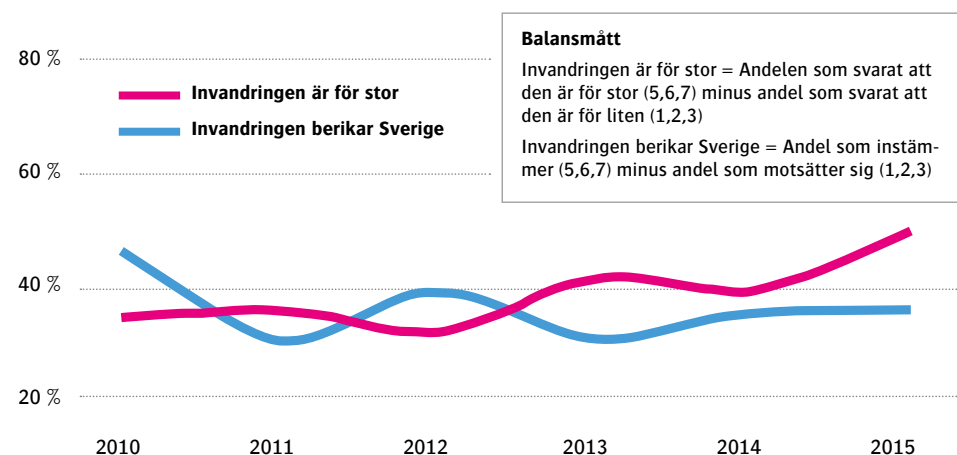
att Sverige bör ta emot fler flyktingar hade ökat kraftigt från februari till september 2015. Den andra effekten var att oron för en ökad flyktinginvandring också steg.

SÅ DU TYCKER ATT DET FINNS EN LOGIK I DET DÄR?

Ja, det är inte särskilt motsägelsefullt egentligen. Å ena sidan är svenskar överlag ett påfallande hyggligt och tolerant folk med många som vill hjälpa till, å den andra finns en oro för att konsekvenserna kan bli besvärliga och att det finns en gräns för det möjliga.

Det här dramatiska året har samtidigt visat hur snabbföränderlig den här opinionen kan vara. I september låg fokus på migranternas svåra situation och opinionen ser ut att ha tagit intryck av det. Nu väntar en vinter med mycket stora praktiska problem i den svenska vardagen, där stat och kommun ska hantera en migrationssituation som saknar motstycke under efterkrigstiden. Då aktualiseras den praktiska sidan igen. Det är ingen vågad gissning att den här opinionen kan röra sig både fram och tillbaka framöver. Många är förmodligen genuint splittrade i frågan – en slitning mellan en generös och tolerant grundinställning till migration och människor i nöd samtidigt som det finns en oro för vilka praktiska begränsningar som ändå finns för vad som är möjligt. □

Invandringen ses både som berikande och för stor

Kolumn

Sveriges problem ökar snabbare än antalet invandrare

DET ÄR EN VEDERTAGEN SANNING att Sverige och svensk politik misslyckats med integrationspolitiken. Våra beslutsfattare, även de som direkt har haft ansvaret, erkänner detta, även om ibland med omsvep. Vi får höra sådant som att de "varit naiva" eller att våra system, vår arbetsmarknad etc. inte har varit anpassade till eller mättat med uppgiften. En titt på arbetsmarknaden skrämmer. Det tar idag nästan åtta år för hälften av en årskull av flyktingar som fått uppehållstillstånd och kommunplacering att komma i förvärvsarbete, alltså få ett jobb som till och med kan vara bara några timmar i veckan. Och då kanske det tagit ytterligare något år eller längre att få uppehållstillstånd. Efter femton år är fortfarande 40 procent av samma årskull utanför arbetsmarknaden. Sverige har bland världens största gap i sysselsättningsandelar mellan infödda och utrikes födda.

UNDER DE SENASTE två decennierna har de så kallade utanförskapsområdena blivit allt fler. Utanförskapsområdena definieras på grundval av hög arbetslöshet, dåliga studieresultat och lågt valdeltagande. "Blivit fler" är en skönskrivning. Antalet utanförskapsområden i Sverige har sedan år 1990 gått från tre till 186 år 2012, som är den senaste mätningen. Då levde närmare 570 000 personer i Sverige i sådana områden.

Det skulle gå att räkna upp ytterligare uppgifter på hur illa integrationspolitiken skötts – med kriminella gäng i förorterna, kravaller, klanvälde och hedersvåld.

Det viktiga i det här sammanhanget är emellertid att denna bild är en eftersläpningens bild. Dessa problem och tillkortakommanden har vi på grundval av Sveriges oförmåga att hantera integrationspolitiken mot bakgrund av den migration som skett till vårt land under de senaste tre decennierna. Men det tar mellan tio och tjugo år för så omfattande sociala problem att komma upp till ytan och börja ge sig till känna.

Idag är migrationstakten till Sverige fem gånger högre än på 1980-talet och dubbelt så hög som under 1990-talet med cirka 100 000 beviljade uppehållstillstånd per år.

Om vi med en takt på 20 000 beviljade uppehållstillstånd per år under 1980-talet och mer än 40 000

per år under 1990-talet inte förmådde driva en bättre integrationspolitik än det resultat som vi ser idag, hur kommer det då att se ut med dagens inflöden av asylsökande, flyktingar och anhöriginvandrare?

Redan nu ser vi hur mottagningsystemen ute i kommunerna håller på att ramla ihop, eftersom de inte är dimensionerade för en så stor mängd nykomlingar. Näst i tur att påverkas är skolsystemet, hälso- och tandvården, där ett flertal kommuner meddelat att de kommer att behöva tumma på kvaliteten på den offentliga servicen till kommunens invånare. Lägg därtill sakförhållandet att de nyanlända ofta placeras ut i kommuner där det finns bostäder men inte arbeten.

VAD INNEBÄR DET från ett perspektiv av samhällsrelationer, om kommuners service och skattebas försämrats med dessa förtecken och orsakssamband? Att servicen blir sämre därför att det kom så många utlandsfödda? Vilka krafter kommer att då att gynnas?

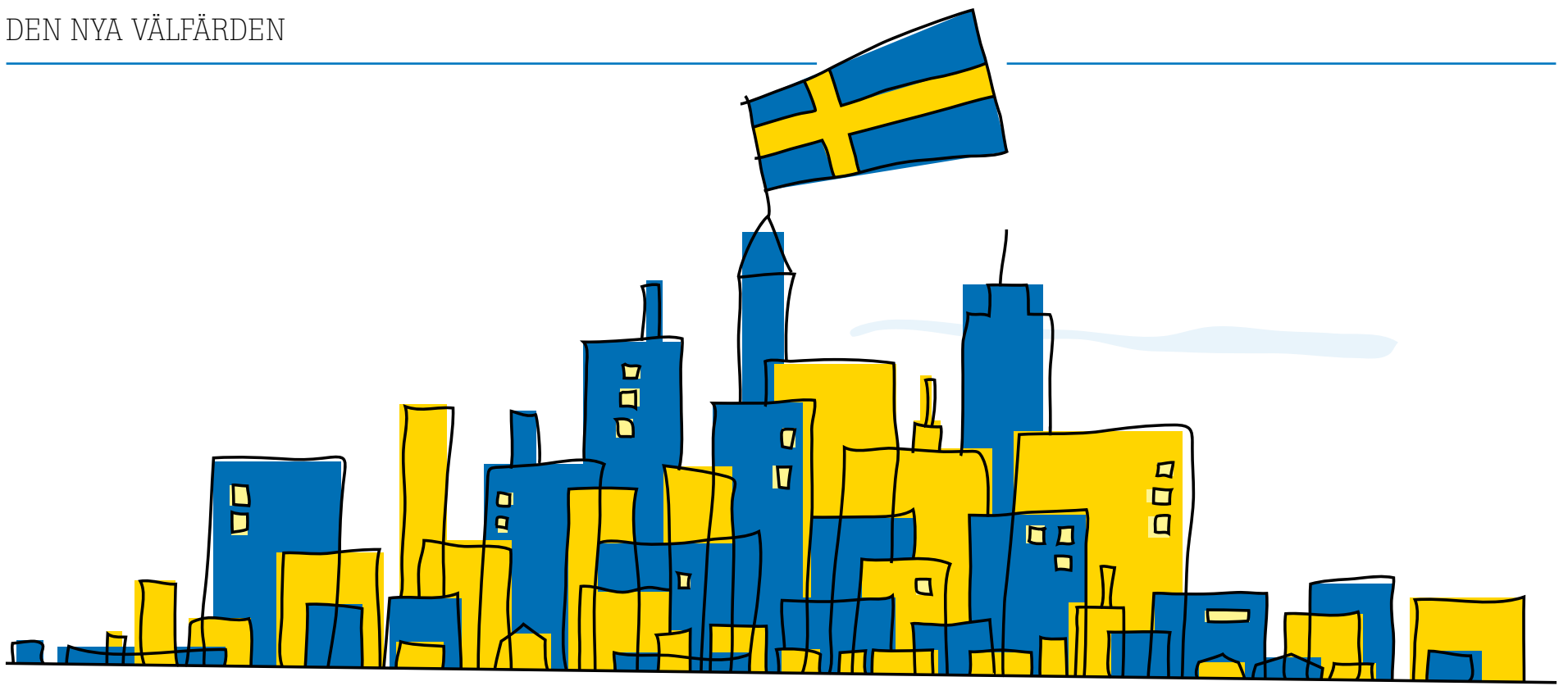
Risken är uppenbar att de integrationsproblemen vi kommer att möta om tio eller tjugo år i framtiden, på grundval av dagens migrationsströmmar till Sverige, blir mycket större än bara att problemen kommer att fördubblas därför att antalet uppehållstillstånd fördubblats. □

Thomas Gür

Företagare och författare

Det behövs en ny inriktning på flyktingpolitiken

Ladorna är tomma. De kommande åren kommer innebära kraftiga skattehöjningar kombinerat med nedskärningar i den offentliga välfärden. Bara företagen kan rädda välfärden. Men det förutsätter att vi genast förändrar flyktingpolitiken.

Sverige har i många år haft den högsta asylinvandringen per capita i Europa. Den senaste tiden har antalet som sökt asyl exploderat. Migrationsverket skriver in närmare 1 800 asylsökande om dagen. Det motsvarar ett Arboga i veckan. Eller ett Sandviken i månaden. Om alla årets asylsökande flyttat till en nybildad stad hade den i skrivande stund varit en av Sveriges tio största städer.

FOLKFÖRFLYTTNINGEN ställer samhället inför stora påfrestningar. Strömmen av asylsökande kommer pågå i många år framöver. Om dagens takt fortsätter kommer vi att ta emot ett helt Stockholm under denna mandatperiod. Utöver detta tillkommer anhöriginvandringen. Vi måste ordna bostäder, infrastruktur, skolor, sjukhus och elförsörjning i en enorm takt. Politikerna har en enorm utmaning framför sig. Men den utmaningen förnekas eller förminskas av våra makthavare.

När bostadspolitiken diskuteras så lägger politikerna förslag om sänkta bullerkrav eller lättade strandskyddsregler. Som om det skulle fixa bostäder åt 1 800 personer om dagen. När de sjunkande skolresultaten diskuteras så vill man införa betyg i tredje klass eller mindre klasser.

I år har vi fram tills nu tagit emot långt över 40 000 barn, motsvarande 1 600 skolklasser med 25 elever i varje. Det går inte att låtsas om som att detta inte påverkar statistiken. Det finns snart sagt inget politikområde som inte berörs av den enorma mängd människor som måste integreras.

Den största problematiken rör asylinvandrarnas etablering på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen ansvarar för att samordna etableringsinsatserna för nyanlända. Etableringsplanen innefattar arbetsmarknadsutbildning, svenskundervisning och samhällsorientering. Statistiken är nedslående. Arbetsförmedlingen rapporterar

att knappt sex procent av de nyanlända fått riktigt arbete tre månader efter etableringsplanens avslutande.

Med ett av världens minsta utbud av lågkvalificerade jobb har Sverige mycket dåliga förutsättningar att klara söktrycket. Den nyanlända som idag kämpar för att finna ett jobb kommer i framtiden få allt svårare att hävda sig i konkurrensen. På så sätt slår vår nuvarande invandringspolitik i huvudsak mot dem vi idag försöker integrera.

Det blir bara verklighetsfrämmande när politikerna menar att volymerna inte spelar någon roll så länge vi har en bra integrationspolitik. För problemet är att ingen vet hur man utformar en bra integrationspolitik. De personer som förespråkar bättre integrationsåtgärder brukar i regel inte ha några egna seriösa förslag utan verkar mest förlita sig på att någon annan sitter på lösningen. Men det finns ingen vi kan fråga om hjälp. Inget annat jämförbart land har någon lösning som vi kan kopiera. Vi står ensamma.

KOSTNADEN FÖR UTANFÖRSKAPET medför att vi hamnar i en ond spiral, där skatterna ständigt höjs samtidigt som den offentliga välfärden försämras. Konjunkturinstitutet beräknar att skatterna behöver höjas med minst 100 miljarder de kommande tre åren. Antagligen blir höjningen mycket högre än så. Kommande skattehöjningar är inte en fråga om borgerlig eller rödgrön politik. Bägge block är ense om att politikområdena migration och integration ska få blanka checkar utskrivna. Frågan om bevarandet av den rådande politiken var till och med så viktig att Alliansen för den sakens skull ingick Decemberöverenskommelsen.

I slutändan är det bara Sveriges företagare som har en rimlig chans att lösa integrationsutmaningen. Det är nämligen företagen som till slut måste finansiera flyktingmottagandet genom att skapa jobb som genererar skatteintäkter. Det är på företagens axlar som in-

»Migrationsverket skriver in närmare 1 800 asylsökande om dagen. Det motsvarar ett Arboga i veckan. Om alla årets asylsökande flyttat till en nybildad stad hade den i skrivande stund varit en av Sveriges tio största städer.«

tegrationsutmaningen vilar. För om företagen inte klarar av att skapa hundratusentals nya arbeten inom några få år kommer utanförskapet permanenteras och kostnaderna att ske na bortom all kontroll. Skattehöjningar som slår mot företagens möjligheter att anställa är därför i direkt konflikt med möjligheterna att integrera nyanlända och erbjuda jobb åt de som sedan länge lever i utanförskap i Sverige.

Företagarombudsmannen arbetar för ett bättre företagarklimat. Vi inser dock att alla våra förslag behöver vara finansierade. Det vore inte seriöst att, som många andra gör, påstå att man kan minska statens intäkter med många miljarder utan att berätta var pengarna ska tas ifrån. Vi anser inte att det finns pengar att ta från skola, vård och omsorg. Däremot anser vi att det går att minska invandringskostnaderna.

För att ha en rimlig chans att vända skutan behöver Sverige därför återinföra gränskontrollerna.

Vårt land kan inte ta in fler än vi rimligtvis kan klara av att integrera. Det går nämligen att rädda liv utan att äventyra vår välfärd, om vi är beredda att ändra metod. Om vårt mål verkligen är att rädda så många människor som möjligt behöver vi göra det på ett sätt där vi kan maximera antalet räddade liv.

Genom att rikta resurserna på att hjälpa flyktingar i konfliktens närområden kan Sverige rädda fler liv för en bråkdel

av pengarna. I Syriens grannländer finns enorma flyktingläger där människor lever i misär. Samtidigt uppgår Migrationsverkets kostnader för ett ensamkommande barn till minst 1 900 kronor per dygn. Uppemot en fjärdedel av vår biståndsbudget används för att finansiera mottagandet i Sverige. Det är ett oansvarigt sätt att använda pengar som skulle kunna hjälpa mångdubbelt fler människor i nöd på plats.

RESURSERNA VI SPARAR på kontrollerade gränser kan vi bland annat använda för att förbättra villkoren för småföretagare att anställa. En första reform vore halverade arbetsgivaravgifter för företag upp till en lönesumma på tre miljoner. Detta skulle främja sysselsättningen, inte minst bland de hundratusentals invandrare som redan idag lever i utanförskap. Det skulle även skapa riktiga jobb som inte är beroende av konkurrenssnedvidande subventioner. Alternativet

är att vi fortsätter att höja skatterna och riskerar de jobb och den välfärd som redan nu är på fallrepet. □

Adam Rydström
Företagarombudsmannen vid Den Nya Valfärden

Lägg en gemensam budget

Decemberöverenskommelsen är bruten. Om Alliansen är ärlig med sin kritik mot regeringens politik är det dags att visa det.

Många företagare, som alltid röstat borgerligt, undrar varför de ska behöva stå ut med höjda bensinskatter, minskade ROT- och RUT-avdrag, särskild löneskatt för äldre och fördubblade arbetsgivaravgifter för ungdomar. Företagarna förstår inte varför Alliansen inte gör vad den kan för att stoppa de rödgrönas budget i ett läge då den faktiskt har möjlighet att göra det.

För att kunna föra en borgerlig politik måste Alliansen rösta på ett gemensamt budgetförslag och därmed fälla regeringens budget. Stefan Löfven lär då hävda som tidigare att han inte tänker administrera en borgerlig budget. Han kommer då antingen utlysa extraval eller så avgår han och låter Alliansen bilda regering. Oavsett vad Stefan Löfven väljer att göra så kommer Alliansen att bli beroende av passivt eller aktivt stöd från SD för att kunna regera.

BLIR DET EXTRAVAL kommer Alliansen troligen tappa till SD. Men enligt opinionsmätningar kommer Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna ändå bli större än de rödgröna. Sverigedemokraterna har sagt att de kommer att stödja den budget som minskar invand-

ringen mest. Alliansen behöver således inte göra särskilt stora eftergifter på det området för att få stöd för sitt budgetförslag.

Med små skärpningar i migrationspolitiken, vilket de borgerliga redan aviserat att de vill se, kommer Alliansen kunna regera med stöd av Sverigedemokraterna. Den företagarpolitik som Alliansen påstår sig vilja ha kan då bli verklighet.

ALLIANSENS PARTILEDARE har sagt att skälet till Decemberöverenskommelsen var att de inte ville bli beroende av Sverigedemokraterna. Men att vara beroende av SD är inget nytt för Alliansen. Reinfeldt styrde landet med hjälp av SD:s passiva stöd under fyra års tid. Med

hjälp av SD:s stöd fick Reinfeldts regering bland annat igenom det femte jobbskatteavdraget.

Företagarombudsmannen vid Den Nya Valfärden arbetar för ett bättre företagarklimat. Decemberöverenskommelsen var skadlig för företagarklimatet. Nu är

överenskommelsen bruten. Att fortsatt lägga ner sina röster utan att få något i utbyte är enfaldigt. Företagarna förväntar sig att Alliansen börjar föra en företagarevänlig politik, särskilt med tanke på att den har majoritet för detta i riksdagen.

För företagen spelar inte politikernas personliga prestige någon som helst roll. Det är resultaten som räknas. Därför anser Företagarombudsmannen att Alliansen ska rösta på ett gemensamt budgetförslag i riksdagen. □

Vågar de ta initiativet?

Dödens prinsessa

Sara Skyttedal är förbundsordförande för Kristdemokratiska ungdomsförbundet och var en av de tongivande rösterna för att Kristdemokraterna skulle lämna Decemberöverenskommelsen, ett beslut som fattades på partiets riksting i oktober. Den Nya Valfärden har ställt några frågor till Sara Skyttedal, för att se hur hon tänker om beslutet och framtiden.

Sara Skyttedal

om försvarspolitik, migrationspolitik och hur vi ska få fler jobb istället för politiskt spel.

VISSA POLITISKA BEDÖMARE HÄVDAR ATT UPPRIVANDET AV DECEMBERÖVERENSKOMMELSEN NU KOMMER ATT LEDA TILL POLITISKT KAOS. HUR TÄNKER DU KRING DET?

Regeringens budget ser ut att vinna bifall i höst. Sedan har Alliansen och regeringen god tid på sig att genom förhandlingar hitta en lösning inför våren. Det är upp till regeringen att finna stöd för sin budget i riksdagen, misslyckas den är det kanske dags för oss att försöka.

NU NÄR DECEMBERÖVERENSKOMMELSEN ÄR UPPHÄVD, VAD SER DU FÖR ALTERNATIV FRAMÖVER?

Regeringen har inte majoritet i Sveriges riksdag för sin budget. Det tycker jag är goda nyheter. Istället för att ge regeringen frikort för sin socialistiska politik bör man förhandla för att få ett så bra utfall som möjligt. Vill den att vi ska lägga ner våra röster så får den erbjuda någonting i utbyte. Jag litar på att vår partiledning kan föra de diskussionerna vidare och ta reellt ansvar för Sverige.

SOMLIGA MENAR ATT ALLIANSEN NU BLIR BEROENDE AV SVERIGEDEMOKRATERNA. HUR SER DU PÅ DETTA?

Det enda som står klart är att ett annat ytterkantparti med grumlig bakgrund blivit av med sitt inflytande. Redan nu har statsministern uttryckt att han vill se blocköverskridande lösningar och slår därmed bort Vänsterpartiet som samarbetspartner. □

Kolumn

Vem ska hjälpa företagare?

SVERIGE BEHÖVER fler nya företag. Om det råder ingen oenighet. Vi kan inte samsätta människor enbart genom olika jobb som konstrueras i offentlig sektor.

Att starta ett företag – eller känna att man alltid har möjlighet att göra det – innebär en frihet för individen. Att nyföretagandet är högt är därför viktigt både för ekonomin och för samhällskulturen.

EN DEL AV de förslag riksdagen ska ta ställning till i höst minskar helt klart utrymmet för nyföretagande. Framstoppas inskränkningarna i ROT och RUT att det bildas nya företag i servicesektorn. Under 2011–14 ökade antalet företag i städbranschen med nio procent om året. Till och med augusti i år är ökningen bara 0,5 procent.

Antalet nyregistrerade företag låg förra året på drygt 60 000. Det är samma nivå som flera tidigare år, men är internationellt sett ganska lågt och långt ifrån vad vi skulle behöva. Varannan svensk uppger att man vill starta företag, men bara 0,6 procent av befolkningen förverkligar denna önskan.

Ett viktigt hinder för nyföretagande är finansieringen. Bankerna konstaterar att den som startar nytt inte har någon historia och ger därför sällan lån. Det skulle – som i länder med framgångsrikt nyföretagande, till exempel Holland och Kanada – behövas ett system för mikrolån. Det kan ske genom statliga Almi, men ännu hellre genom en statlig bankgaranti som ger bankerna incitament.

INTE MINST FLYKTINGSTRÖMMEN

gör det nödvändigt med ett starkt nyföretagande. Erfarenheterna från länder som varit bra på att integrera nyinvandrade – till exempel USA

och Kanada – är att just att möjligheten att starta eget spelat stor roll.

I Sverige är det annorlunda. Den mest framgångsrika organisationen för att hjälpa nya företag att komma igång är NyföretagarCentrum. De finns över hela landet och drivs genom frivilliga arbetsinsatser. NyföretagarCentrum i Flen vände sig i våras till den stora flyktingförläggningen på orten och bad att få komma och informera.

Det fick de inte. "Kom igen om tre år, då är de mogna" var svaret från de svenska flyktingadministratörerna. NyföretagarCentrum i Flen stod på sig och ordnade utan stöd från flyktingförläggningen ett informationsmöte. Det blev välbesökt och ledde till nya företag.

ATT STARTA EGET kräver initiativ, energi och kunskap. Erfarenheten visar att de nyföretagare som får stöd i form av rådgivning av andra företagare och som får mentorskap från människor som själva startat nytt är de som blir framgångsrika och överlever.

Det finns ett antal organisationer i Sverige som bedriver företagsrådgivning: Vid sidan av NyföretagarCentrum finns också Drivhuset, Uppfinnarföreningen, IFS, Coompanion och andra som stöttar nyföretagande.

Visst får några av dessa statligt stöd. Till exempel NyföretagarCentrum, som är efter år bidrar till att 10 000 företag om året kommer igång, får 2,5 miljoner av staten. Då ska man komma ihåg att den verksamheten genererar fyra miljarder kronor årligen i skatteintäkter till stat och kommun.

Men det stora stödet går till Tillväxtverket, Vinnova och Almi – statliga myndigheter som får hundratals miljoner. Den nuvarande regeringens prioritering är inget undantag. Tron på att få igång företag är att ge anslag till statliga myndigheter är blocköverskridande.

Tanken tycks vara att statliga tjänstemän är de som bäst får igång entreprenörer. Det är en något förvånande uppfattning. □

Olle Wästberg

Tidigare statssekreterare i finansdepartementet och leder nu den statliga demokratiutredningen.

FAKTA:

Företagarombudsmannen

Företagarombudsmannen verkar för ett bättre företagarklimat. Genom att utreda och publicera konkreta exempel på brister i företagarklimatet sätter Företagarombudsmannen fokus på hur detta ser ut och hur det kan förbättras. Den Nya Valfärden startade Företagarombudsmannen år 2000 och sedan starten har över 250 utredningar genomförts.

Har du frågor eller vill anmäla ett ärende? Kontakta oss gärna. Företagarombudsmannen tar inte betalt för utredningar och givetvis kan du som anmälare vara anonym.

Företagarombudsmannen
Box 5624
114 86 Stockholm
www.dnv.se
E-mail: fo@dnv.se

Rör inte ROT & RUT

Före valet lovade Socialdemokraterna att ROT-avdraget inte skulle förändras. Väl vid makten la de ROT på högen av brutna vallöften. I budgeten för 2016 föreslås ROT-avdraget sänkas från 50 till 30 procent. Sänkningen motiveras med att pengarna behövs för att subventionera byggandet av nya bostäder. I praktiken innebär det en överföring av pengar från små företag till byggjättarna.

För medan ROT-avdraget i huvudsak gynnat små företag så kommer byggandet av nya hyresrätter att gynna de stora byggdrakarna. Detta kommer att få stora konsekvenser för den aktuella arbetsmarknaden. Att hantverkare som idag utför arbeten åt privatpersoner ska ställa om till nyproduktion ter sig enligt branschexperter som naivt.

Sveriges byggindustrier varnar för att upp till 8 300 jobb kan försvinna. I en stor enkät uppger fyra av tio små och medelstora

byggföretag att de redan bestämt sig för att minska sin personalstyrka eller överväger att göra det. Att svartjobben kommer att öka är ofrånkomligt.

DET ÄR I HUVUDSAK manliga företagare som drabbas när ROT förändras. För jämställdhetens skull har regeringen därför beslutat att RUT-avdraget ska halveras till 25 000 kronor per person och år för alla under 65. Matlagning tas bort och bara enklare städning blir avdragsberättigat. Denna

chocksänkning riskerar leda till att 3 400 anställda sägs upp. Även detta kommer att öka svartjobben och minska skatteintäkterna kraftigt.

ROT OCH RUT har en relativt hög självfinansieringsgrad jämfört med andra arbetsmarknadsåtgärder. Det är inte ekonomiskt sunt att slopa avdragen för att satsa på mindre effektiva åtgärder. Därför kommer Företagarombudsmannen fortsätta arbeta för att ROT och RUT ska behållas. □

Stoppa elnätbolagens överpriser

Monopolsituationen på elnätmarknaden har lett till orimligt höga elnätsavgifter. Småföretagare i verkstadsindustrin drabbas extra hårt. Stig Sennerstrand är en av alla företagare som drabbats.

Under de senaste åren har elmarknaden blivit allt mer beroende av opålitlig vindkraft. Bolagen som äger näten vill därför att elkunderna använder elen jämt fördelat över dygnets timmar. Stora vågor och dalar i elförbrukningen ställer nämligen krav på att nätet och produktionen anpassar sig till det faktiska behovet. Detta kräver investeringar. Men investeringar är inte något som lockar monopolister som försöker göra övervinster på en snedvriden marknad.

FÖRE DEN SVENSKA elmarknadens avreglering för 20 år sedan skulle bolagens krav på vinst vägas av mot konsumenternas intresse av låga avgifter. Idag väger konsumentintresset mycket lite in i nätbolagens prissättningspolicy. Nätbolagen härskar över sina respektive geografiska områden, utan konkurrens och utan risk.

För några år sedan var det vanligt att små företagskunder betalade för så kallade säkringsabonnemang. Företagen betalade för att kunna använda el upp till en viss amperenivå. Säkringsabonnemangen var rättvisa. Kunden visste att de hade möjlighet att nyttja en viss mängd elektricitet när de behövde den. Men för nätbolagen passade en annan prissättning bättre.

Företagskunder med säkringsabonnemang på 80 till 200 ampere tvingades därför byta till effektabonnemang, där den uttagna effekten registreras varje timme. Kunden betalar för det högsta timvärdet varje månad. Ändringen säljs bland annat in med argumentet att kunder som kan

fördela sin elförbrukning över dygnet därmed kan få lägre månadskostnader. Men att fördela produktionen över hela dygnet är omöjligt för de flesta verksamheter. Det medför att kostnaden för att driva verksamheten skenat.

SEDAN 1974 DRIVER Stig Sennerstrand familjeföretaget Ekenäs Hyvleri AB. Det lilla småländska företaget hyvlar lister och sysselsätter fyra personer. Hyvelmaskinen har sju elmotorer som måste köras samtidigt.

–Som så många andra småföretagare har jag ingen möjlighet att fördela produktionen till andra tider eller investera i andra produktionsmetoder. Sista året med säkringsabonnemang betalade vi 40 000 kronor per år i elnätskostnader. När vi tvingades till effektabonnemang för två år sedan betalar vi över 70 000 kronor per år för samma förbrukning.

Stig menar att nätbolaget E-on utnyttjat sin monopolställning för att slå undan benen för en företagare som skapar jobb och skatteintäkter. Vid två tillfällen har han kontaktat bolaget för att påpeka den oskäliga höjningen. Men något svar från energijätten har han inte fått. Under tiden brottas han, som så många andra i sin bransch, med att få ekonomin att gå ihop –Höjningen av nätavgiften kom i en olycklig tid. Branschen kämpar fortfarande med att återhämta sig från kraschen 2008. Jag har fått gå ner i lön och lever sedan två år tillbaka på pensionspengar.

Stig påpekar att man måste komma ihåg att förutsättningarna för energieffektivise-

ring är unika för varje företag.

–Politikerna måste se över nätavgifterna. Man hänvisar hela tiden till att nyckeln till att skapa sysselsättning ligger i småföretagens möjligheter att anställa. Om alla småföretagare anställde en person skulle vi kunna radera arbetslösheten. Men då behöver vi också ha rimliga förutsättningar att göra det.

Energimarknadsinspektionen övervakar de svenska energimarknaderna för att förhindra marknadsmissbruk. De sätter intäktsramar för hur höga avgifter nätbolagen får ta ut. Dessa ramar har nätföretagen ansett som alltför låga. De senaste åren har de drivit frågan om prishöjningar i domstol och vunnit. Nu har nätföretagen möjligheten att höja avgifterna med mer än 35 miljarder kronor. En del nätföretag har redan börjat genomföra chockhöjningar.

FÖRHOPPINGEN FÖR STIG och alla andra elkunder är att nya direktiv bättre reglerar hur höga priser bolagen får ta ut av kunderna. Troligtvis kommer bolagen försöka bestrida även de nya reglerna. Det är därför viktigt att politikerna utformar regler som klart och tydligt fastslår att priserna ska vara skäliga och rättvisa. Varje oklarhet i reglerna riskerar på sikt att kosta Sverige både jobb och välbästand. Politikerna bör därför snarast utreda hur nätbolagens vinstkrav tar hänsyn till företagets behov av låga energikostnader. □

Stig Sennerstrand driver Ekenäs Hyvleri AB, ett av många företag som drabbats av chockhöjda elnätsavgifter.

”Småföretag är förbisedda av bankerna”

Jacob de Geer är VD för iZettle som tillhandahåller en app och kortläsare som låter företag använda läsplattor och mobiltelefoner som kassaapparater. I en öppen hjärtig intervju berättar han om risktagande, hur framtiden för betalningslösningar ser ut och hur det är att vara företagare.

VAD UPPLIVER DU SOM DET SVÄRASTE MED ATT VARA FÖRETAGARE?

Det svåraste är nog att man aldrig känner sig riktigt nöjd. Det finns alltid något mer att göra, ett mail till att skicka eller ett samtal till att ta. Det, i kombination med att företagsbyggande är en emotionell berg- och dalbana beroende på hur det går för stunden, tror jag gör det mer utmanande än ett 'vanligt' jobb.

VAD SKULLE DU VILJA GE FÖR TIPS TILL MÄNNISKOR SOM VILL BLI FÖRETAGARE?

Testa! Vad är det värsta som kan hända? Det finns tusen sätt att prova på företagande utan att ta massa risk, och man märker ganska

snabbt om det är något som man drivs av och som man tycker om. För många sitter och tänker på den där idén, men gör aldrig slag i saken.

MÅNGA SMÅFÖRETAG HAR PROBLEM ATT FÅ LÅN OCH INVESTERINGAR. VAD BEROR DET PÅ OCH HUR KAN MAN LÖSA DET PROBLEMET?

En stor anledning att småföretag är förbisedda av traditionella banker och låneinstitut, är att det gamla gardet sitter på gamla processer och uppdaterade modeller, som inte gör det möjligt för dem att effektivt utvärdera risk, och olönsamt för dem att rikta sig mot mindre företag. Att låna ut kapital innebär såklart en risk, men med dagens teknik har

det blivit möjligt att på ett mycket mer effektivt sätt utvärdera den här risken. Det är därför så många nya företag nu utvecklar nya produkter som konkurrerar med traditionella banker, och möjliggör för fler småföretag att få tillgång till kapital. Förra året investerades 13,7 miljarder dollar i bolag som på olika sätt utmanar traditionella banker. Det kommer med all säkerhet att ha en gigantisk påverkan på industrin inom några år.

BANKERNAS ROLL FÖR FINANSIERING AV FÖRETAG ÄR DOMINERANDE. HUR KAN DETTA ÄNDRAS I FRAMTIDEN?

Bankerna har en viktig roll att fylla även i framtiden naturligtvis. De sitter på mycket kritisk infrastruktur, som är komplicerad att byta ut rakt av. Däremot så tror jag att vissa segment som idag inte ses som prioriterade av den traditionella finansindustrin kommer att tas om hand av nya aktörer som exempelvis iZettle. Det kompletta bankerjudandet till företag i alla segment tror jag inte på på sikt. Erbjudandena och tjänsterna måste vara mer specialiserade beroende på kunden. Digitaliseringen kommer att öka konkurrensen på marknaden drastiskt, och lär medföra stora förändringar i människors och företags syn på finansindustrin. Frågan är inte om, utan när vi kommer att uppleva den fulla vidden av det som nu pågår.

BETALNINGSMETODERNA ÄNDRAS. FÄRRE KONTANTKÖP MEN MER KORT OCH MOBILLÖSNINGAR. HUR TROR DU ATT BETALNINGAR KOMMER ATT SKE I FRAMTIDEN OCH VARFÖR?

I Sverige finns två bra digitala betalningslösningar: Swish och kortbetalningar. Swish är en fantastisk tjänst mellan privatpersoner och för de minsta företagen med få köp. För allt annat är varianter på kortbetalningar väldigt smidigt, oavsett om det är ett fysiskt kort med chip, ett fysiskt kort med ett kontaktlös chip (som SL-kortet) eller Apple Pay (även det en kortbaserad tjänst). Kortstandarden är global och har hög trovärdighet. Det

Namn: Jacob de Geer
Känd för att: Var med och byggde upp marknadsföringsbolaget Trade-doublers. Nu revolutionerar han branschen för mobila betalningslösningar med företaget iZettle.

gör den svår att ersätta på kort och medel-lång sikt. Jag tror att nästa steg i Sverige är kontaktlösa betalningar med kort. ICA har precis lanserat ett sådant kort och jag tror att bankerna följer efter snart. Det är ett naturligt nästa steg i konsumentbeteendet, och har haft enorm framgång i bland annat Storbritannien de senaste åren.

HUR TROR DU ATT EN HALVERAD ARBETSGIVARAVGIFT SKULLE PÅVERKA SMÅFÖRETAGENS VILJA ATT ANSTÄLLA?

Att anställa är varje småföretagares största risk. Klart att arbetsgivaravgifterna har betydelse för viljan att anställa, men det är en kombination av kostnaden för att anställa och en mer flexibel lag om anställnings-skydd (LAS) som skulle ha verklig betydelse. Arbetsrätten i Sverige skulle behöva sig en uppfräschning för att bättre passa dagens verklighet. Många ungdomar är främmande inför att gå till samma jobb ett helt arbetsliv, så en mer modern inställning till yrkeslivet är ett krav som nya arbetstagare även ställer gentemot oss som arbetsgivare.

VAD BÖR POLITIKERNA GÖRA FÖR ATT FÖRBÄTTRA FÖRETAGARKLIMATET?

Oj. Var börjar man? Allt jag sett sen regeringsskiftet motverkar företagsbyggande och viljan att anställa, vilket ju är konstigt med tanke på den fortsatt höga arbetslösheten. Förenkla för företag att anställa men även att göra sig av med folk, förenkla redovisningsregler, gör det billigare att anställa ungdomar, håll nere skatterna på vinst upp till en viss storlek, gör det billigare och enklare att ge anställda personaloptioner som ett komplement till lön, luckra upp reglerna på bostadsmarknaden och bygg rimliga bostäder så att företag kan hitta talang från andra delar av Sverige och utomlands. Storbritannien har redan gjort det här på ett framgångsrikt sätt, så Löfven får väl åka på studieresa. □

Jacob de Geer menar att fler småföretag kan få tillgång till kapital tack vare allt bättre riskutvärderingar.

Sänk arbetsgivaravgifterna

En arbetsgivare som anställer en person betalar inte bara lön, utan dessutom, ovanpå lönen, en avgift som motsvarar 31,42 procent av lönen. Det kallas arbetsgivaravgift. Att anställa är därför mycket dyrare än vad många kanske tror.

ARBETSGIVARAVGIFTERNA HAR EN KOPPLING till socialförsäkringssystemet. De är menade att finansiera bland annat sjukförsäkringen och ålderspensionen. Men en tredjedel av arbetsgivaravgifterna, motsvarande, 10,15 procent av din lön, är inte kopplade till någon försäkring över huvud taget. Denna del kallas den allmänna löneavgiften och utgör en ren skatt.

Den infördes en gång in tiden för att finansiera Sveriges inträde

i EU. Då låg den på 1,5 procent. Idag är den nästan sju gånger större än när den infördes.

Löneavgiften används i dag som en regulator för att den totala arbetsgivaravgiften ska ligga kvar på samma nivå mellan åren. När en eller flera delavgifter sänks så höjs den allmänna löneavgiften i samma mån. I år sänktes arbetsmarknadsavgiften från 2,91 till 2,64 procent. På grund av det höjdes den allmänna löneavgiften med samma procenttal från 9,88 till 10,15 procent. Det är varken rimligt eller rättvist.

Vi vet att det framförallt är små och medelstora företag som skapar nya jobb. Det är ingen hemlighet att alltför höga kostnader avskräcker dessa företag från att anställa. Nu är det dags för politikerna att höja efterfrågan på arbetskraft. Det är dags att sänka arbetsgivaravgifterna. Antingen genom att slopa den allmänna löneavgiften eller genom en halvering av arbetsgivaravgifterna för alla företag med en lönesumma på upp till tre miljoner. □

Vad tycker svenska företagare?

Trettiotalet medarbete på Den Nya Valfärden Företagarkontakt talar tillsammans varje år med uppemot 100 000 företagare. Det finns få grupper som har sådan tät kontakt med landets företagare. Här berättar sex av våra medarbetare om vad de får höra i sina samtal med företagare från norr till söder.

EVA LÖFBLOM

ROLAND ENGMAN

TORBJÖRN STÅHL

SOFIE NORLIN

URBAN TÖRSHAGEN

ROSE ELVÉN

Vilka frågor är extra viktiga för företagen?

Det är framför allt RUT- och ROT-avdragen, som hänger löst med den röd-gröna regeringen. Också den stora bördan med sjuklöneansvar är någonting många företagare har problem med. Att arbetsgivaravgifterna måste minska är en fråga som ständigt återkommer i samtal med våra stödföretagare.

Frågan om RUT- och ROT-avdragens framtid är viktiga. Många företagare är beroende av dessa, varför en förändring kan komma att slå hårt. Vissa efterfrågar också ett bredare ROT-avdrag som omfattar fler sektorer.

Det är inte minst arbetsgivaravgifter för unga och RUT- och ROT-avdragen som företagarna berättar om i våra samtal. Det är vanligt att företagarna har byggt upp sina verksamheter kring dessa och de börjar redan märka en nedgång på efterfrågan. De känner en oro över att kunna konkurrera med utländska företag.

Det finns en stor oro över att vi bara har sett början på en allmän försämring i företagarklimatet. Denna oro präglar nästan samtliga småföretagare. För oavsett vilken bransch de verkar i verkar det finnas orosmoln på horisonten. Äldre företagare är allra mest oroliga över framtiden. De fasar för villkoren som pensionärer eftersom samhället står inför enorma utmaningar.

Flyktingströmmen. En klar majoritet är oroliga, både som företagare och som privatpersoner, över hur Sverige ska klara av mottagandet. Många tycker att vi måste finna konstruktiva lösningar såsom att rikta hjälpen till konflikternas närområden. Det finns en frustration över att inte fler än Den Nya Valfärden pratar om hur kostnaderna för mottagandet på sikt påverkar skatterna och företagarklimatet.

Många pratar om orättvisor i sjuklönesystemet och hur höga arbetsgivaravgifter gör det svårt att anställa. De företagare som anställer många ungdomar är oroliga för de höjda arbetsgivaravgifterna. En del hantverkare har stora svårigheter att få tag i kompetenta medarbetare.

Hur ser företagarna på företagarklimatet?

Många av de företagare jag pratar med anser att framtiden ser katastrofal ut. Det finns en stor uppgivenhet och en misstro mot politiker, att det inte spelar någon roll vilka beslut som fattas.

Det finns en utbredd oro hos många småföretagare, inte minst över de skatteökningar som följer på den rödgröna budgeten vid årsskiftet. Vissa företagare har till och med börjat varsla för att klara skattehöjningarna.

En ansenlig del av de vi pratar med anser att framtiden tyvärr ser katastrofal ut. Det är många som är uppgivna och inte har några förhoppningar om att företagarklimatet kommer att förändras till det bättre, vilket har skapat en oro om att det kommer bli tvungna att varsla framöver.

Jag skulle uppskatta att 90 procent tycker att företagarklimatet generellt är på väg att försämrats. Läget är så allvarligt att många funderar på att lägga ner. Fler och fler funderar på att pensionera sig och flytta utomlands.

Ingen jag pratar med känner att det blir bättre. Sverige har förutsättningar för ett bra företagarklimat, men de skattehöjningar som regeringen utlovat har fått en psykologisk effekt bland våra företagare. Det har skapat en känsla av hopplöshet.

Många är trötta på hur saker och ting är och känner en hopplöshet. En del företagare har affärskontakter utomlands och reser mycket i jobbet. Dessa företagare ser skillnaden i företagarklimat länder emellan och funderar på att flytta verksamheten utomlands.

Hur tycker företagarna att regeringen sköter sig?

Många anser att den politik som regeringen för inte är klok, att ministrarna är "bleka figurer". Missnöjet med regeringen är minst sagt utbrett.

Många är kritiska till att Miljöpartiet sin storlek till trots har så stort inflytande. Miljön är förvisso viktig, men politiken får inte förhindra företagens möjlighet att utvecklas.

Företagarna har dragit en lättnadens suck över att Decemberöverenskommelsen är upphävd, men förtroendet är inte stort för regeringen. Företagarna menar att Socialdemokraterna sitter i knäet på Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som driver på skattehöjningar till nackdel för småföretagen.

De säger rakt ut att detta är den sämsta regeringen de någonsin upplevt. När decemberöverenskommelsen slöts i vintras blev företagarna besvikna över alliansens beteende. Överenskommelsen skadade förtroendet för politiker i allmänhet. Det förtroendet måste byggas upp igen.

Det finns en oro över vad regeringen kommer att avisera i skattehöjningar efter denna budget. SKL varnar för att kommunalskatten kommer höjas med minst 2 kronor innan 2019. Kommer bolagsskatten och arbetsgivaravgifterna också höjas?

Regeringen missköter sig. Egentligen spelar det inte så stor roll vilken regering vi har, men Stefan Löfven som person har de inget förtroende för.

SKOP frågade företagen och fick svaret:

Sämsta företagar-klimatet på sex år

Småföretag skapar fyra av fem nya jobb i Sverige. Men för att nya jobb ska kunna skapas behöver företagen tro att investeringar idag kommer att betala sig imorgon. Dessvärre är många företagare oroliga för framtiden.

Tanke- och handlingsmedjan Den Nya Valfärden har sedan 1988 haft nära kontakt med tusentals företagare varje år. Sedan 1999 har vi uppdragit åt oberoende aktörer att mäta och skapa statistik över vad företagen tycker i olika frågor.

Den statistiska historiken visar på en psykologisk effekt av den politiska maktens hemvist. Alliansen lyckades med sin politik och vallöften att skapa ett hopp hos många småföretagare, att de äntligen skulle uppmärksammas och komma att lyssnas på. De genomförde också förändringar som underlättade för många företagare i deras vardag. Detta syntes i våra mätningar av företagens syn på företagarklimatet. När företagen har förtroende för politikerna vågar de också investera och satsa på framtiden.

EFTER RIKSDAGSVALET 2014, när Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet bildade regering, ökade den del av företagen som tyckte att företagarklimatet var ogynnsamt. Många trodde att Stefan Löfven, med en lång bakgrund i IF Metall, nog inte skulle behandla företagen hur som helst. Men om förslagen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet blev verklighet så hotade en katastrofal omsvängning i synen på företagande.

Hoppet om att oppositionspartierna skulle kunna fälla den svaga minoritetsregeringens värsta förslag överlevde bara en kort stund. Som en önskad julklapp slöts Decemberöverenskommelsen, som garanterade att regeringens budget skulle släppas igenom, med ett oproportionerligt stort inslag av Vänsterpartiets politik som grädde på moset. Att Decemberöverenskommelsen nu är bruten övertygar inte företagen, eftersom Alliansen ändå kommer att släppa igenom regeringens budgetproposition.

REGERINGSSKIFTET och Alliansens passivitet har gjort intryck på företagen. Många av de företagare vi talar med känner en stor hopplöshet inför framtiden. De ser inga tecken på att företagarklimatet kommer att förbättras och många tror att detta bara är början på en våg av skattehöjningar. Antydningar från ministrar och fackförbund om höjd pensionsålder, återinförd arvsskatt och ansvar för fler sjuklöneveckor bidrar knappast till att dämpa företagens oro. En del företagare har till och med börjat varsla för att försäkra sig om att deras verksamhet kommer att gå runt efter skattehöjningarna som kommer vid årsskiftet.

Inte på över sex år har företagen haft en så negativ syn på företagarklimatet som i

dag. SKOP har på uppdrag av Den Nya Valfärden undersökt företagarklimatet. I oktober 2015 publicerades den senaste undersökningen som visar att endast 23 procent tycker att företagarklimatet är gynnsamt och hela 41 procent tycker att det är ogynnsamt. Det är en allvarlig situation för Sverige och borde vara en varningsklocka för Stefan Löfvens regering.

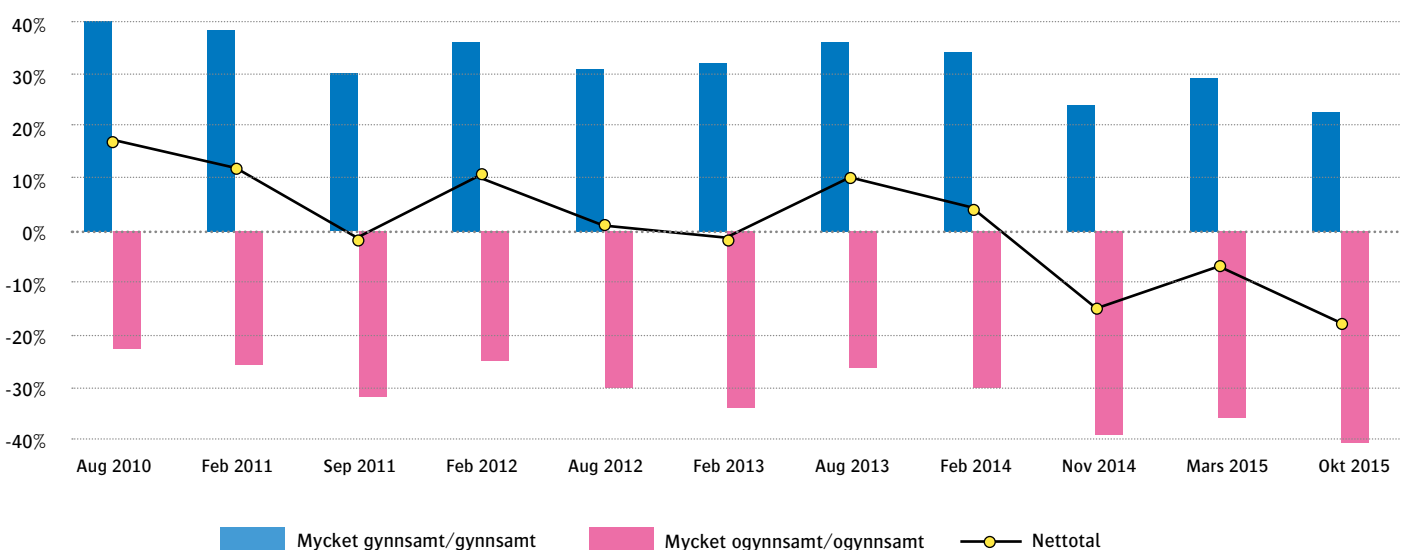
ORON ÄR FÖRSTÄELIG. Det finns idag inga tecken på att regeringen har för avsikt att underlätta för företagen och den stora befolkningsökningen kommer att öka trycket på välfärdssektorn markant, vilket kan minska budgetutrymmet för skattelättnader framöver.

Som en följd av den rekordstora invandringen är det extra viktigt att nya jobb skapas. Arbete är den viktigaste faktorn i integrationsprocessen och ett måste för att kunna stå på egna ben.

Om de svenska småföretagen även i fortsättningen ska skapa fyra av fem jobb måste de våga investera och satsa, men då krävs det också förtroende för framtiden, något som bevisligen saknas. Det kan låta som en klyscha, men oroade företagare tenderar att inte anställa.

Om Stefan Löfven ska nå upp till sin uttalade målsättning om att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 är det dags att sätta igång. □

Hur företagares/företagsledares åsikt om företagarklimatet utvecklats

Granskad av
KONKURRENSKOMMISSIONEN

Stockholms stad köpte konsulttjänster olagligt till Slussenprojektet

Stockholms stad bröt mot upphandlingslagen genom att köpa tjänster direkt från förutbestämda konsultföretag utan att köpen föregåtts av en upphandling i konkurrens mellan olika företag.

I DECEMBER 2014 slöt Stockholms stad avtal med fyra olika konsulter för köp av tekniska tjänster kopplade till Slussenprojektet för totalt 924 000 kronor exklusive moms. Avtalen ingicks utan föregående annonsering.

Stockholms stad har tidigare haft ett upphandlat ramavtal för konsult-

tjänster. De nya konsultavtalen omfattas dock inte av detta ramavtal.

Värdet av de fyra konsultavtalen överstiger sammantaget den tillåtna maxgränsen för direktupphandling och Stockholms stads agerande strider mot upphandlingslagen.

Målet togs till domstol där Den Nya Valfärdens jurister agerade ombud. Förvaltningsrätten beslutade att kommunen brutit mot upphandlingslagen. För närvarande pågår en utredning hos Konkurrensverket om Stockholms stad ska åläggas en slags böter som kallas upphandlingsskadeavgift.

– Stockholms stad är skyldig att följa upphandlingslagen men har kringgått lagen och "handplockat" konsulter utan annonserad upphandling. I stället skulle en upphandling ha utlysts där även andra leverantörer fått möjlighet att lämna konkurrerande anbud. Därmed har konkurrensen snedvridits på den berörda konsultmarknaden. Följden kan bli höga konsultkostnader och sämre kvalitet till nackdel för skattebetalarna, säger Per-Arne Sundbom, ledamot i Konkurrenskommissionen. □

Michaëla Blomquist:

Kvinnor måste bli bättre på att bygga nätverk och stötta andra kvinnliga företagare

Michaëla Blomquist är Senior Partner och VD för Michaël Berglund, ett av Sveriges ledande företag inom rekrytering till styrelser och koncernledning. Michaëla är också medgrundare och ordförande i Stiftelsen AllBright som arbetar med opinionsbildning i syfte att påverka näringslivet att arbeta medvetet och målinriktat med att öka andelen kvinnor på ledande positioner.

VARFÖR STARTAR INTE FLER KVINNOR FÖRETAG?

Jag tror att en del av förklaringen ligger i att kvinnliga förebilder inte lyfts fram tillräckligt. Vi behöver marknadsföra goda exempel på kvinnligt entreprenörskap. Det är kul att driva företag, att få vara kreativ, skapa något och se resultatet. Vi behöver berätta mer om detta.

Nätverk är förstås oerhört viktiga för entreprenörer. Män har historiskt varit duktiga på att lyfta fram och stötta varandra i nätverk. Kvinnor behöver därför bli bättre på att bygga upp egna nätverk och stötta andra kvinnliga företagare. Men framförallt behöver det byggas mer naturliga nätverk som inkluderar både män och kvinnor.

VAD SKULLE DU VILJA GE FÖR TIPS TILL MÄNNISKOR SOM VILL BLI FÖRETAGARE?

Se till att ha bra mentorer och rådgivare omkring dig. Det är oerhört viktigt att tidigt få hjälp av kompetenta människor med erfarenhet. Det är viktigt att man får idéer ifrågasatta på ett konstruktivt sätt. Om du startar ett aktiebolag bör du därför så fort som möjligt sätta ihop en styrelse som agerar bollplank och hjälper dig professionellt. Alla behöver någon som plåstrar om en när man stöter på bakslag eller ifrågasätter när man blir fartblind.

De entreprenörer som lyckas har en enorm tro på vad de gör. De har ofta en stor uthållighet som gör dem omutbara. Som entreprenör bör man ha en inställning till jobb som rymmer med ens tro och själ. Det är ingen hemlighet att hårt arbete lönar sig. Och hårt arbete är något som man behöver ha som livsstil.

HUR UPPLIVER DU ATT MATCHNINGEN PÅ ARBETSMARKNADEN FUNGERAR?

Det har hänt mycket det senaste åren. Headhunting handlade för femton år sedan om att ha tillgång till en tjock telefonbok. Idag kan varje arbetsgivare själv söka fram på papperet relevanta kandidater genom hemsidor och LinkedIn. Men det är en stor skillnad mellan papper och verklighet.

Idag är det relativt lätt att matcha en persons CV med de efterfrågade arbetsuppgifterna. Det svåra är att hitta en matchning mellan företagets kultur och människan som ska in i denna kultur. Vid rekryteringar är det vanligt att man har förbråttom. Man tittar bara på CV och underskattar vikten av personligheten hos kandidaten. Man är helt enkelt inte beredd att betala vad det kostar att rekrytera i form av tid och pengar. Men i en globaliserad värld blir det allt svårare att utifrån ett CV veta vad kandidaten har gjort egentligen. Titelförvirringen blir bara större och större. Vad gör exempelvis en Agility Manager egentligen?

HUR BÖR EN SMÅFÖRETAGARE GÖRA FÖR ATT LYCKAS MED EN REKRYTERING?

Se till att du vet exakt vad du behöver innan du börjar söka. Sedan skulle jag säga att man ska tänka på tre saker:

1. Se till att du har flera kandidater att välja på. Utöka ditt nätverk och engagera dig i sociala medier.
2. Se till att det är flera i organisationen som bedömer kandidaten. Det är alltid värt att ta in en second opinion. Det är viktigt att orka vara kritisk även om det är tidskrävande.
3. Orka vara obekvämd. Ta många referenser. Vi intervjuar alltid minst sex referenser när vi rekryterar. Intervjuerna tar i regel 45 minuter. Ta upp det som är viktigt för just ditt företag genom att välja ut de fem viktigaste fokusområdena. Ställ följdfrågor och be referenserna kvantifiera hur bra kandidaten var på en skala mellan ett till fem.

HUR TROR DU ATT EN HALVERAD ARBETSGIVARAVGIFT SKULLE PÅVERKA SMÅFÖRETAGENS VILJA ATT ANSTÄLLA?

Det är klart att det skulle göra det lättare. Många branscher slåss med lönsamheten och där är personalkostnader den största kostnaden. En annan lättnad för småföretagare som är värd att nämna är RUT, som gjorde att det berömda vardagspusslet blev

Stjärnrekryteraren Michaëla Blomquist hittar de medarbetare företagen behöver.

lättare att få ihop, särskilt för småföretagare som kämpar med att få dygnets timmar att räcka.

FINNS DET POLITISKA FRÅGOR SOM DU ANSER VARA PROBLEMATISKA?

Jag tenderar att se möjligheterna snarare än att fokusera på problemen. Men något som kan reta mig är att skatterna kringskär mina möjligheter att skapa incitament för mina medarbetare. Om jag vill dela ut en bonus för en bra insats så går uppemot 70 procent i skatt. För den anställde är detta förstås väldigt tråkigt.

En annan politisk fråga som bör debatteras är den som gäller kvotering om likadelad föräldraledighet. I grund och botten är för-

äldraledigheten något som familjerna själva borde kunna reda ut. Men ett jämställt uttag av föräldraledighet skulle göra arbetsgivare mer benägna att satsa på kvinnorna i organisationen. □

Namn: Michaëla Blomquist
Känd för att: genom Stiftelsen AllBright finna lösningar på hur företag kan rekrytera på meritokratiska grunder. Är dessutom expert på att rekrytera Sveriges tyngsta poster sedan 1999.

Granskat av KONKURRENSKOMMISSIONEN

Simrishamns kommun bröt mot upphandlingslagen

När Simrishamns kommun köpte pontonbryggor till en småbåtshamn satte kommunen konkurrens ur spel genom att kräva specifika varumärken.

I FÖRFRÅGNINGSUNDERLAGET till upphandlingen krävde kommunen att bryggorna skulle vara av vissa specifika varumärken. Kontraktsvärdet beräknades till drygt två miljoner kronor exklusive moms.

Generellt blir effekten av att vid upphandling begära ett specifikt varumärke att enbart ett eller ibland ett begränsat antal leverantörer kan komma i fråga,

med ingen eller begränsad konkurrens som följd. Det är lätt att inse varför nämnda agerande är otillåtet enligt upphandlingslagen.

– Kommunens agerande medförde att endast vissa förutbestämda leverantörer kunde vinna upphandlingen. Därmed riskerar berörda bryggor att bli dyra och av sämre kvalitet till nackdel för kommuninvånare och skattebetalare, säger Per-Arne Sundbom, ledamot i Konkurrenskommissionen.

Efter avgörande i Kam-

marrätten i Göteborg, där Den Nya Valfärdens jurister agerade ombud, konstaterades att kommunens upphandlingsvillkor var olagliga. Kommunen, som i domstolen förnekade

att den hade skrivit några avtal, har dock så vitt känt ännu inte påbörjat någon ny upphandling.

– Kommunen har gjort en av de allvarigaste överträdelsena av upphandlingsreglerna som kan få liknande effekter som vid otillåten direktupphandling, säger Per-Arne Sundbom. □

Per-Arne Sundbom

Fusket i yrkestrafiken bör bekämpas med hårdare lagar

Transportbranschen, som skapar sysselsättning till uppemot 120 000 personer, har drabbats hårt av åkare som bryter mot trafikbestämmelserna. Om den svenska transportbranschen ska ha en chans att överleva måste regelverket skärpas och tillsynen öka.

Transportnäringen är en förutsättning för att handeln mellan länder ska kunna fungera. Den bygger i sin natur på rörlighet och flexibilitet men även på att konkurrensen är sund och rättvis. Tyvärr har den svenska åkerinäringen blivit hårt ansatt av utländska förare som snedvrider konkurrensen.

Fusket kan medföra en trafikfara. Exempelvis kan en alltför hög fordonsvikt, dåliga däck och åsidosättande av kör- och vilotider riskera medtrafikanternas säkerhet. En annan form av fusk är brott mot cabotageregler, som tillåter upp till tre inrikes transporter efter att avlastning skett. Det är inte ovanligt att utländska förare fortsätter att genomföra transporter i Sverige under flera veckor. Lönerna för många östeuropeiska förare ligger på en bråkdel av vad svenska kollektivavtal kräver. I en bransch som redan är hårt prispressad blir situationen ohållbar för många små åkerier när utländska konkurrenter tar jobb till underpris.

FÖRETAGAROMBUDSMANNEN vid Den Nya Valfärden har i årtal krävt hårdare tag för att stoppa fusket i yrkestrafiken. Till slut lyssnade regeringen på våra synpunkter. Vid årsskiftet infördes en sanktionsavgift på 40 000 kronor för transporter som bryter mot lagen. Sedan den 1 juni har polis och tull även möjlighet att kräva förskotts betalning av sanktionsavgiften. Om föraren inte betalar avgiften kan fordonet låsas fast genom med en hjulkätting, så kallad klampning, i 24 timmar.

Regeringens skärpningar i lagen är välkomna, men de är inte tillräckliga. Vi anser att dokumentation som styrker cabotagetransporten ska kunna uppvisas vid kontrolltillfället. Dessutom ska möjligheten att förhindra fortsatt färd kunna bestå mer än 24 timmar. Det är knappast rimligt att chauffören kan sitta av ett dygn i hytten för att sedan köra vidare. Det är inte heller rimligt att beställare av körningar medverkar till att bryta mot cabotageregler.

DET SPELAR dock ingen roll hur avskräckande lagstiftningen är om det inte finns någon som upprätthåller lagarna. Det ansvaret faller på trafikpolisen som har specialkompetens i att bedöma trafikbrott. Tyvärr så lider trafikpolisen av personalbrist. Stora pensionsavgångar och bristande nyrekrytering har lett till att var femte trafikpolis försvunnit de senaste fem åren. Det är av yttersta vikt att trafikpolisen får resurserna som krävs för att kontrollera yrkestrafiken. Enklare uppgifter såsom fartkontroller av personfordon kan lämnas över på andra poliser.

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning om beställaransvar. Det är välkommet. Vår förhoppning är att den leder till att ansvaret för beställaren skärps och förtydligas. Att beställa körningar som uppenbarligen strider mot reglerna måste få konsekvenser. Medan vi fortsätter arbeta för bättre lagstiftning hoppas vi att aktörerna i transportbranschen tillsammans verkar för en sund konkurrens. □

Kolumn

Sverige allt mer slutet land

NÅGRA EXEMPEL på de situationer som inträffat på min arbetsplats: handgripligt bråk mellan besökare, hot och kränkande ord mellan besökare eller riktat mot personalen, unga vuxna som tar kokain öppet i soffhörnan på biblioteket, ungdomar som sitter med kniv i lokalen och sprättar upp fåtöljer och soffor, vuxna missbrukare som injicerar på toaletten, ungdom som blottar sig för personalen.

Det skriver en bibliotekarie i rapporten Vi är bibliotekarier – inte psykologer eller socialarbetare, som fackförbundet Dik presenterade på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg i september. Rapporten bygger på en enkätundersökning bland biblioteksanställda, och bekräftar att många svenska bibliotek har allvarliga problem med stök och oro.

Samma fenomen förekommer i andra öppna, sårbara miljöer. Sjukhus, akutmottagningar och badhus har de senaste åren rapporterat problem med hot, våld och otäck stämning. Också i en djupare och kanske allvarligare mening går problemen bortom biblioteken: de är en del av en allmän utveckling. Biblioteken är oskyddade, sårbara miljöer som är öppna för alla medborgare, och när spänningen i möten mellan medborgare växer är det på sådana platser det märks. Då har också öppenheten och sårbarheten blivit ett problem.

JUST "ÖPPENHET" är ett politiskt modeord, men vi går samtidigt mot ökad slutenhet som en konkret och alldeles förutsägbar effekt av den tilltagande sociala oron.

Varför är just biblioteken så plågade av stök och så ofta samlingsplats

för hotfulla besökare? Förmodligen beror det på att biblioteken är gratis, att de ligger centralt, att de erbjuder datorer med gratis uppkoppling och möjlighet att hänga i barnavdelningarnas soffor.

Det kan också höra ihop med att det fortfarande finns en uppfattning att man ska vara tyst på bibliotek, vilket gör det till ett utmärkt tillhåll för den som vill synas genom att störa ordningen. Bibliotekens lugn bekräftar paradoxalt nog stökigt beteende.

I KÖPCENTRET ÅKERMYNTAN i västra Stockholm ligger ett litet bibliotek som nyligen gått tillbaka till sina ordinarie öppettider. Tidigare i höstas tvingades man hålla stängt på eftermiddagar för att skydda sig mot stökiga och hotfulla gäng. Bokinkastet håller man fortfarande förseglat sedan någon kastat in brandfarligt material genom luckan. En annan åtgärd är att personalen framöver kommer att kunna kalla på hjälp om gängen kommer tillbaka – väktare kommer att finnas på plats i köpcentret för säkerhets skull. På så vis skapas en känsla av trygghet till priset av vetskapen om att biblioteket måste säkras av uniformerade vakter. Ett ögonkast bort syns bokinkastets lilla fönster, numera en säkerhetsrisk.

Biblioteket i Åkermyntan är långt ifrån det enda där olust och rädsla ersatt lugn och trygghet. Inom loppet av ett par år har bland andra biblioteken i Hjällbo, Vårgårda, Österängen, Råslätt, Öxnehaga, Västerås, Rosengård, Broby, Hässleholm, Landskrona, Ängelholm, Bredäng, Kista, Rinkeby och Högdalen tvingats stänga, ändra öppettider eller ta hjälp av väktare på grund av återkommande problem med våldsamma och hotfulla besökare.

Så har biblioteken sällat sig till akutmottagningar och badhus som öppna institutioner som skyddar sig med hjälp av väktare, personlarm och andra säkerhetsåtgärder.

I det avseendet blir Sverige ett mer slutet land. □

Paulina Neuding

Journalist, jurist och chefredaktör för Magasinet Neo 2010–2015

Här skapas samtidens självförståelse

I mars 2015 startade Den Nya Valfärden sajten detgodasamhallet.com, som på ett halvår fått ungefär en halv miljon läsningar i månaden. detgodasamhallet.com har ett tjugotal fasta skribenter. Dessutom får sajten ett stort antal förslag till debattartiklar från allmänheten. Här intervjuas fyra av de fasta skribenterna.

Bitte Assarmo kommer från arbetarbakgrund i Karlskoga, pappan arbetade på Nobelverkens krutbruk och mamman i hemtjänsten. – Jag är uppfostrad med traditionella arbetarvärderingar. Det handlade om rättvisa, solidaritet, ett fruktbart samhälle där folk kunde arbeta och försörja sig. De värderingarna har jag hållit fast vid medan världen och s-partiet förflyttat sig till någonstans som mina radikala sosseföräldrar aldrig någonsin hade nickat bifall till. Bitte menar att det skett en värderingsförändring i Sverige, kanske med början kring 1968 års studentrevolution. Hon säger att det finns ett slags tonårshysteri i dagens politiska värderingsklimat. "Etablissemangent lider av någon sorts fjortispsykos. Ingen verkar vilja vara vuxen", säger hon och understryker att det för vuxna människor inte räcker med att ha ett stort hjärta utan även krävs en hjärna. "Men samma personer som sjöng känslomässiga progsånger på 70-talet sitter nu i beslutspositioner men verkar inte ha mognat."

BITTE BEDÖMER mellan tummen och pekfinger att en bit över hälften av socialdemokraternas väljare fortfarande bekänner sig till den sorts värderingar som partiet nu lämnat och som definitivt inte har några representanter bland dem som bestämmer i politiken.

– Jag vet inte varför partierna har bytt ståndpunkt, säger hon, och det gäller förstås inte bara socialdemokraterna. Samhället har förstås genomgått en stor omvandling och det är som om partierna inte har kunnat hänga med. Tidigare kunde de presentera helhetsbilder av samhället och hur de avsåg att styra det, men nu för tiden verkar de bara klara av en fråga i taget och det gäller dem alla.

Hon tycker särskilt illa om etablissemangets försök att skambelägga svenska folket. "När de försöker ingjuta skam i 89-åriga Agda, som kämpat hela livet för att bygga upp Sverige, för att hon har det så bra och därför ska acceptera ett flyktingmottagande utan ordning och reda, då har det gått fel."

EN DEL AV PROBLEMET är att media koloniserats av en kulturelit som inte vill släppa fram andra perspektiv på samhället än deras egna. Därför är Bitte glad att kunna medverka på detgodasamhallet.com eftersom hon tycker det är en "balanserad sida med duktiga debattörer och en saklig ton" som hon saknat i flera år, en "klassisk, anständig debattsida befriad från ytterligheter och öppen för alla slags synpunkter – något som i övrigt knappt finns i Sverige". □

Namn: Bitte Assarmo

Fakta: Bitte är chefredaktör för Katolskt magasin. Frilansat som skribent och deltagit aktivt i samhällsdebatten. Hon avskyr att historielöshet blivit norm och är dödstrött på kulturell relativism. Vänstersympatierna fick hon med sig hemifrån, idag definierar hon sig hellre som kulturkonservativ kristen.

Namn: Nils Lundgren

Fakta: Nils ser sig som en mossig liberal som vill påminna sig själv och andra om att frihet medför ansvar. Men han ser också sig själv som kulturkonservativ, kristen och patriot och är instinktivt skeptisk till synsätt som är inne.

Nils Lundgren är den personifierade klassresan. Uppvuxen i Karlskoga inom "den skötsamma arbetarklassen", som han själv formulerar det, fann hans folkskollärare att han hade läshuvud. Det ledde till att Nils år 1949 började på läroverket och därmed låg världen öppen för honom. Efter studenten, kadettskola och doktorsgraden i ekonomi togs han emot av det svenska etablissemangent. Han blev bland annat chefsekonom på Nordea med deluppgiften att delta i samhällsdebatten i Sverige. Han startade sedan Junilistan inför valet till EU-parlamentet år 2004 för att motarbeta euron och överstatligheten och fick på tre månader, tvärt emot alla förståsigpåares nedlåtande förutsägelser, ihop 15 procent av rösterna.

– Nu för tiden, när jag inte representerar någon annan än mig själv, kommer jag inte längre in på debattsidor som DN Debatt och Brännpunkt, förklarar Nils. Det tycks alltmer bli så att papperstidningarnas debattsidor ägnar sig åt att ge utrymme till olika makthavare och särintressen snarare än åt att driva intellektuell debatt.

NILS OROAR SIG för att det sociala kapitalet ska undergrävas och förstöras i Sverige. Med socialt kapital menar han i första hand den tillit mellan människorna som så länge varit påtaglig hos oss och i de andra nordiska länderna och som är en viktig förklaring till våra ekonomiska framsteg.

– När man gör internationella undersökningar av tilliten i olika länder fördelar sig länderna på en skala där de nordiska länderna toppar genom att bortåt 65 procent av medborgarna säger sig lita på sin nästa, medan länder som Rumänien, Brasilien och Nigeria kommer i botten med några procentenheter.

Nils kopplar detta mentala klimat till politiken och menar att ett land med hög tillit får en mognare och mer eftertänksam politik. Politikerna tvingas inte helt inriktas på att vinna nästa val utan får mer utrymme för att tänka på landets långsiktiga framtid.

– **NU FÖR TIDEN** har vi nästan inga krig mellan nationalstater men däremot en hel del strider inom mångkulturella stater och unioner, påpekar Nils. Det är ett tecken på bristande tillit inom många statsbildningar. Folk delar in sig i olika grupper, klaner, kulturer och slåss mot varandra. Det är en ny situation. Förut hade man anledning att oroa sig för nationalismen för att den ledde till krig mellan nationer. Numera kan man beklaga att det finns för lite nationell sammanhållning, vilket leder till stridigheter mellan olika grupper inom länderna. Efter terroristdåden i Köpenhamn markerade statsminister Helle Thorning-Schmidt att ett angrepp på landets judar är ett angrepp på Danmark. "Kristna, muslimer, judar. Vi står alla samman som danskar", sa hon inför många tusen lyssnare. Nationalstaten är numera inkluderande och fredsbevarande. Men den måste kunna upprätthålla statens våldsmonopol. Den måste ha en polis som drar snabbare än sin egen skugga.

Nils menar att detgodasamhallet.com har en viktig roll att fylla i den seriösa och intellektuella samhällsdebatten. Bloggen visar att alternativet till papperstidningarna inte bara är nättroll och "rasistiska hatsajter". På det sättet kan bloggen "visa vägen mot en framtid som ser strålande ut". □

Finlandssvenska Merit Wager framstår som en godhjärtad och principfast major i finska armén, som för sitt liv inte kan begripa vad svenska politiker gör med Sverige. Hon tycker att landet är obegripligt principlöst, inte minst när det gäller asyl- och anhöriginvandringen.

–I Sverige har man inte tillräcklig koll på vilka man beviljar uppehållstillstånd till, säger hon. Det kan vara flyktingar, IS-krigare eller andra sorters terrorister, kriminella eller människor som vill ha ett bättre liv i största allmänhet. Släpphäntheten är skadlig, Sverige importerar problem som redan är uppenbara, men kommer att bli än större i framtiden.

MERIT HAR SEDAN LÄNGE en blogg, *meritwager.wordpress.com*, en faktsäckad sajt som – till stor del, men långtifrån enbart – handlar om asyl- och arbetskraftsinvandring och relaterade frågor. Hon låter vad hon, med deras goda minne, kallar "miggor" (anställda på Migrationsverket) komma till tals och publicerar deras berättelser om vad de ser och upplever i sin verksamhet.

–Miggorna berättar att de ofta har väldigt lite tid för varje ärende och att de inte ska ifrågasätta för mycket. När det gäller ensamkommande minderåriga asylsökande ska deras åldersangivelser tas för sanna även när inget finns som faktiskt styrker uppgifterna, såvida de inte ser mycket äldre ut, uppåt 35–40 år. Miggorna släpper därmed igenom en hel del människor som inte har några asylskäl alls. Det är ganska stor skillnad mot Finland, där man förhör och korsförhör de asylsökande: "Jaså, du kommer från Nablus, säger du. Vad är det för hus som ligger mitt emot postkontoret?" Eller "Berätta vad du såg på din väg till jobbet!" Så var det också i Sverige, förr, för tio, tolv år sedan...

Merit var i många år Medborgarnas Flyktombudsman – MFO (*meritwager.wordpress.com/mfo*), utsedd av dåvarande folkpartistiske riksdagsledamoten Mauricio Rojas, och var ideellt ombud åt asylsökande i asylprocessen.

–Jag var rätt sträng mot mina klienter, säger hon och majoren skymtar fram. Jag "tvingade" dem att läsa svenska tidningar och sa åt dem att de måste följa svenska lagar, sopsortera, gärna följa någon svensk serie på tv för att höra

vardagsspråket och se hur svenskarna lever samt engagera sig i samhället. Efteråt har många sagt att de är tacksamma över att jag brydde mig och att det betydde mycket mer för dem än de då förstod.

MERIT SLUTADE som MFO när hon inte längre stod ut med den godtycklighet inom Migrationsverket, som blev allt vanligare. Många miggor gjorde sitt bästa och följde lagar och konventioner, men de rättsliga ställningstagandena från ledningen och inkompetens bland nyanställda som inte behärskade området, gjorde att det blev ohållbart att företräda människor vilkas öden ibland bestämdes på felaktiga grunder och utan djupare kunskaper hos dem som fattade besluten.

Hon upphör inte att förundras över politikerna, de som kallar sig "ansvariga", och förstår inte vad de egentligen kan ha för agenda.

–Vem som helst kan ju förstå att den mycket stora asyl- och anhöriginvandringen ställer till problem när så många kommer på kort tid och samtidigt. Också för dem som kommer! De kan ju helt omöjligt inlemmas i samhället, säger hon. Det går inte att införa bestämmelser om bönestunder eller att tillåta maskerade kvinnor, det vill säga kvinnor i burka och niqab, i offentligheten i ett demokratiskt och jämställt samhälle. Eller, för den delen, romer som ockuperar parker och utträttar sina behov i sandlådor.

HON SÄGER ATT HON inte längre skriver för att påverka eller förändra – man anar att hon menar att hon inte tror att det går – utan för att framtida forskning ska kunna konstatera att samtida politiker, journalister och andra kände till det som nu pågår, men likafullt valde att strunta i den utveckling de såg.

–Många har en sorts törst efter mina – eller egentligen främst miggornas – texter. Jag får många mejl med tack för en balanserad och sansad rapportering och för att, när kritik ges så riktas den mot de "ansvariga", inte mot dem som kommer hit. En hel del nya läsare har tillkommit som är glada över att jag nu också medverkar på *detgodasamhället.com*. □

Namn: Merit Wager

Fakta: Merit är förläggare, författare, skribent och översättare. Hon har varit ombud åt asylsökande i 14 år samt skrivit om asyl- och migration på sin blogg sedan maj 2005 och bland annat som kolumnist på Svenska Dagbladet.

Namn: Helena Edlund

Fakta: Helena är nu präst i Svenska kyrkan. Under förra millenniet gjorde hon militärtjänst som artillerist och har tjänstgjort i Utlandsstyrkan, både i Kosovo och i Afghanistan. Som kuriosa är hon en fena på att rida dromedarer och när en faiblesse för byggnadsvård.

Helena Edlund är komminister i Österhaninge församling strax söder om Stockholm. Redan som tolvåring drömde hon om att gå i kloster. Men det blev inte kloster, det blev värplikten inom artilleriet, där hon enligt egen utsago var "en kvinna bland 500 män". Sedan studerade hon till informatör och journalist och jobbade till exempel på Överstyrelsen för civil beredskap, innan hon bestämde att detta inte skulle bli hennes livsöde. I stället studerade hon teologi, blev präst och har bland annat arbetat som fängelsepräst i Malmö. Hon har också deltagit i de svenska väpnade insatserna i Kosovo och Afghanistan, i det förra fallet som bataljonspräst, i det senare som samverkansofficer, vilket betydde arbetsuppgifter som handlade om kontakterna mellan den svenska truppen och det lokala civilsamhället.

–I Afghanistan blev jag uppmärksam på så mycket elände och genuin ondska, säger hon, saker som jag inte trodde människan var kapabel till. Vid ett tillfälle hade en man skjutit ihjäl en av sina hustrur inför ögonen på hennes barn och polisen brydde sig inte om det för kvinnan var trots allt hans fru. Vi såg våldtäkter, mord, övergrepp på småbarn, det här var helt enkelt ett samhälle byggt på våld.

HELENA SÄGER att hon, som så många andra som kommer hem från en insats, hade svårt att återanpassa sig till det svenska samhällets alla i-landsproblem och framför allt den "lättsamma och gulliga syn vi har, där alla människor anses vara snälla och goda och alla religioner är lika bra".

–I verkligheten finns inte bara det goda, som vi tror i Sverige, fortsätter hon, det finns också en ond kraft i världen, vilket svenskar har svårt att förstå. Tänk, just nu sitter det folk i Örebro och Göteborg och Malmö och

förbereder sig för att ställa sig i det ondas tjänst och slakta spädbarn i Syrien. När jag efter hemkomsten föreläste om min tid i Afghanistan i olika kyrkliga församlingar vägrade folk ofta att förstå och protesterade: "Nämen så är det inte!". Jag tror att vi svenskar vill tro att alla folk innerst inne är precis som vi och delar samma värdegrund.

SOM GAMMAL INFORMATÖR och journalist är hon bekymrad över journalistiken och media. "Vi har fått åsiktsförmedling i stället för nyhetsförmedling och åsiktsjournalistiken verkar handla om att få folk att koppla bort hjärnan", hävdar hon och menar att det måste finnas motpoler, och det är där hon vill engagera sina krafter. Det behövs alternativ till de reguljära media med ett "sakligt, analyserande och konstruktivt" anslag.

–Skriva är något jag måste göra för att må bra och vissa saker behöver sägas, understryker hon. Det är viktigt för mig att vara efterfrågad i en seriös kanal som *detgodasamhället.com*. För om vi inte gör något åt dagens situation så kommer klyftan mellan etablissemangets och folkets verklighetsbild att fortsätta öka. Folk blir förbannade när de upplever att den verklighet där de lever inte redovisas, inte ens tycks godkännas av ett etablissemang av politiker och journalister. När experterna efter IKEA-morden går ut och förklarar att "Sverige aldrig varit så tryggt" så känner folk att deras oro inte blir tagen på allvar. Samhället befinner sig i stark förändring, och om folk i allmänhet känner att denna förändring trycks på dem utan att de fått göra sig hörda, då bäddar vi för konflikter. □

Granskat av KONKURRENSKOMMISSIONEN

Olagligt statsstöd vid bredbandsutbyggnad

Vara kommun och landstinget i Västra Götaland har lämnat ekonomiskt stöd för bredbandsutbyggnad i strid mot EU-kommissionens föreskrifter. Landstinget har ensidigt gynnat ett företag och därmed snedvridit marknaden.

VARA KOMMUN och Västra Götalandsregionen anmälde under 2011 till EU-kommissionen att de ville lämna offentlig finansiellt stöd för lokal bredbandsutbyggnad. EU-kommissionen godkände önskemålet med villkoret att valet av nätoperatör skulle konkurrensutsättas enligt reglerna för offentlig upphandling. Men någon sådan upphandling skedde aldrig. I stället bildade Vara kommun bolaget Varanet för att ensam agera nätoperatör och äga det stödfinansierade stamnätet. Kommunen och landstinget gick sedan in med 5,6 miljoner kronor vardera i stöd till bolaget.

Per Eklund, ledamot i Konkurrenskommissionen, är kritisk till hur reglerna om statsstöd åsidosatts:

–Eftersom stödet godkänns på villkor som aldrig uppfylldes utgör stödet ett olagligt statsstöd enligt både svensk lag och EU:s regler. Särskilt på det sätt som stödet skett är överträdelsen att anse som mycket allvarlig. Stödet är därför återbetalningspliktigt och såväl Vara kommun som Västra Götalandsregionen har nu en lagstadgad skyldighet att med ränta kräva pengarna tillbaka från Varanet. □

Per Eklund

Länstrafiken i Norrbotten bröt mot upphandlingslagen

Länstrafiken i Norrbotten försökte upphandla taxitransporter för cirka 500 miljoner kronor för en alldeles för lång avtalstid. Konkurrensen riskerade därmed att snedvridas.

I **APRIL** detta år påbörjade Länstrafiken i Norrbotten en upphandling av ramavtal för taxitransporter för bland annat färdtjänst. Den totala kontraktstiden skulle efter förlängning kunna uppgå till mellan sex och sju år.

Enligt upphandlingslagen tilläts i sådana här fall bara en avtalstid på fyra år. Detta för att förhindra att den lokala konkurrensen sätts ur spel för så väldigt lång tid. Företag som förlorat upphandlingen kan riskera att tvingas upphöra med sin verksamhet och den lokala konkurrensen därigenom ta skada.

– En så lång kontraktstid när det gäller en sådan lokal bransch som taxi är mycket negativ för den lokala konkurrensen, särskilt när det som i detta fall rör sig om ett ramavtal på cirka en halv miljard kronor. Det kan inte minst försvåra för uppstickare att etablera sig, säger Per Eklund, ledamot i Konkurrenskommissionen.

Efter att saken togs till domstol, där Den Nya Valfärdens jurister agerade ombud, beslutade Länstrafiken att avbryta upphandlingen. Förvaltningsrätten avskrev därför målet. □

EU-medlemskapet stärkte individens rätt

I år är det 20 år sedan Sverige blev medlem i EU och EU-rätten blev en del av svensk rätt. Det är lika länge sedan Europakonventionen fick ställning som lag i Sverige. Det svenska EU-medlemskapet har inneburit många förändringar för Sverige. Den kanske viktigaste, men ofta bortsedda förändringen, är att svenska domstolar och myndigheter under europeiskt inflytande har tvingats till ett större hänsynstagande gentemot grundläggande fri- och rättigheter.

Till skillnad från flera andra rättsstater saknar Sverige en särskild författningsdomstol där lagar och förordningar som beslutas av riksdag och regering kan prövas mot grundlagen av en oberoende domstol.

Det närmaste vi har kommit en nationell författningskontroll är att lagrådet utan förpliktande verkan ska uttala sig i viktigare lagstiftningsärenden samt att domstolarna i enskilda mål kan genomföra så kallad lagprövning, vilket mycket sällan sker.

SVERIGE HAR i vissa avseenden även saknat författningsreglerade grundrättigheter för enskilda där dessa befinner sig i motsatsförhållande till myndigheter. Den så kallade Europakonventionen, det vill säga Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, antogs redan 1950 men det dröjde ända till 1995 innan Sverige, i samband med det dåvarande EG-inträdet, införlivade konventionen som svensk rätt och gav den viss konstitutionell status. Innan dess hade Sverige visserligen ratificerat konventionen men den saknade praktisk betydelse här i landet. Den som i en domstol försökte åberopa Europakonventionen riskerade närmast att betraktas som rättshaverist.

Just detta förhållningssätt till de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är någonting som vi i Sverige vid upprepade tillfällen kritiserats för men dock inte varit särskilt lyhörda för eller villiga att acceptera.

NUMERA HAR MYNDIGHETERNA även som en följd av tillkomsten av den så kallade

kommande tidigare saknats.

DETTA HAR BLAND annat visat sig i ett antal avgöranden där svenska domstolar ändrat sin praxis i belysning av konventionsrätten och/eller EU-domstolens praxis. Exempelvis har Högsta domstolen numera förbjudit dubbelbestraffning där sådan tidigare förekommit samt förstärkt den enskildes möjlighet till kompensering för sina rättegångskostnader i mål mot staten.

I **DET SENARE FALLET** har detta som regel inte tidigare varit möjligt, vilket medfört att många riskerat att komma i underläge gentemot det allmänna då de själva saknat erforderlig kunskap och omkostnaderna för att anlita juridiskt biträde skulle bli allt för stora.

Rent praktiskt har individens rätt kontra stat och myndigheter därmed kommit att stärkas och just nu verkar det pågå en regelrätt revision där i vart fall Högsta domstolen omprövar tidigare ställningstaganden i rättighetsfrågor.

Att förändra myndigheternas handlingsmönster är dock ingen enkel uppgift utan det tar tid att anpassa sig efter ny praxis. Efter drygt 20 års EU-medlemskap verkar det dock som om det numera påbörjats en process där svenska domstolar och myndigheter börjat anpassa självbild till ett mer europeiskt rättighetstänkande. □

Pär Cronhult,
Chefjurist, Den Nya Valfärden.

EU-stadgan 2009 kommit att tvingas till direkta hänsyn som ytterst grundar sig på civila rättighetsresonemang. EU-stadgan innefattar nämligen huvuddragen i Europakonventionen, men med den skillnaden att en prövning även kan ske av EU-domstolen. Eftersom i vissa fall svenska domstolar (ytterst de högsta instanserna) är skyldiga att inhämta bindande förhandsavgöranden för tolkningen av unionsrätten har EU-domstolen kommit att bli det instrument för grundläggande fri- och rättigheter som för svenskt vid-

Individens rätt kontra stat har genom EU-medlemskapet kommit att stärkas, menar Pär Cronhult, chefjurist vid Den Nya Valfärden.

EU påverkar Konkurrenskommissionens arbete

Sedan Sverige blev medlem i den Europeiska unionen 1995 har den oberoende expertgruppen Konkurrenskommissionens arbete alltmer kommit att bedrivas utifrån EU:s direktiv och upphandlingsregler. Arbetet har dessutom, i vissa fall, kommit att bedrivas i relation med EU:s olika delar.

Utredningar från Konkurrenskommissionen framgår det tydligt att EU spelar en väsentlig roll för kommissionens dagliga arbete. Eftersom EU:s direktiv är lag också i Sverige påverkar dessa i hög utsträckning hur upphandlande myndigheter får agera i Sverige.

FÖR KONKURRENSKOMMISSIONENS del finns det också möjligheter att använda sig av unionens rättsliga instanser för att få särskilda ärenden prövade. Konkurrenskommissionen kan exempelvis vända sig till EU-kommissionen i frågor

där kommuner och andra myndigheter inte har förstått eller velat förstå vad de är tvungna att iakttä för lagar och förordningar.

Det var exempelvis Konkurrenskommissionen som satte EU:s statsstödsbestämmelser på kartan i Sverige genom det så kallade Åre-målet, vilket handlade om att en livsmedelskoncern hade fått köpa tomtmark av Åre kommun framför en av sina konkurrenter. Trots att den ena koncernen hade erbjudit flera miljoner kronor mer för tomten, gick den till en konkurrent, varför det för Konkurrenskommissionen fanns

anledning att misstänka att det rörde sig om olaga statsstöd.

KONKURRENSKOMMISSIONEN har för närvarande flera ärenden hos EU, där den bland annat har uppmärksammat bristande nationell lagstiftning och i övrigt bristande förhållanden till nackdel för enskilda företagare i Sverige.

– Ibland känns det svenska medlemskapet i EU som friska vindar från ett öppet fönster i ett i övrigt instängt rum, säger Pär Cronhult, chefjurist och föredragande i Konkurrenskommissionen. □

Granskat av KONKURRENSKOMMISSIONEN

Västerbottens lands- ting köpte tryckeri- tjänster olagligt

Västerbottens läns landsting har köpt tryckeritjänster för närmare 1,45 miljoner kronor per år i strid mot upphandlingslagen.

UNDER 2013 och fram till och med juni 2014 köpte Västerbottens landsting tryckeritjänster från totalt 14 olika företag utan föregående offentlig upphandling.

Eftersom det i samtliga fall varit fråga om tryckeritjänster till ett sammanlagt värde som väsentligt överstiger den tillåtna gränsen för direktupphandling har landstinget varit skyldigt att annonsera sina upphandlingar.

Den Nya Valfärden jurister har vid upprepade tillfällen utrett och handlagt ärendena i domstol. Efter att landstinget i domstol överbevisades om att dess agerande var felaktigt avslutade landstinget upphandlingen.

Landstinget har en egen upphandlingsavdelning med specialkompetens, varför det då var särskilt anmärkningsvärt att det aktuella förfarandet med löpande beställningar utan föregående upphandling kunnat pågå under så lång tid.

– Marknaden har härigenom snedvridits, eftersom inga andra än landstingets tidigare anlitade leverantörer har kunnat lämna anbud på tryckeritjänster, säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen. □

Inger Ridderstrand-Linderoth

FAKTA: Konkurrenskommissionen

Det görs många fel när kommuner, myndigheter och landsting upphandlar varor och tjänster. Oavsett om det offentliga gör fel av brist på kunskap, eller för att man vill handla med ett visst företag snedvrids konkurrensen och vissa företag gynnas på bekostnad av andra. För att komma tillrätta med problemen inrättade Den Nya Valfärden 1994 den oberoende expertgruppen Konkurrenskommissionen för att bevaka och uppmärksamma snedvridning av konkurrens med offentliga medel. Sedan starten har närmare 700 utredningar genomförts. Konkurrenskommissionen

har genom åren varit drivande i flera lagändringsförslag för att på olika sätt förbättra företagarklimatet, men mycket återstår att göra. Bland annat driver Konkurrenskommissionen frågan om att beslut i kommunala bolag ska gå att överklaga samt att kommunalt domstolstrots motverkas genom kraftfulla sanktioner i särskild lagstiftning.

Konkurrenskommissionens ledamöter är:
Inger Ridderstrand-Linderoth (ordförande), tidigare stadsjurist, Stockholms Stad

Per Eklund, Ledamot, tidigare hovrättsråd samt statsstödsexpert
Patrik Engellau, ordförande tankesmedjan Den Nya Valfärden
Erik Nerep, professor i handelsrätt vid Handelshögskolan i Stockholm
Lennart Palm, tidigare VD, Näringslivets regelnämnd
Per-Arne Sundbom, tidigare konkurreradsråd vid Konkurrensverket

Föredragande i kommissionen är:
Pär Cronhult, chefjurist vid Den Nya Valfärden

Vill du veta mer eller anmäla ett ärende? Kontakta Pär Cronhult. Konkurrenskommissionen tar inte betalt för sina utredningar och som anmälare kan du givetvis vara anonym.

Konkurrenskommissionen
Box 5625
114 86 Stockholm
Tfn: 08-545 038 18
Fax: 08-611 35 62
www.dnv.se
E-mail: kko@dnv.se

Granskat av
KONKURRENSKOMMISSIONEN

Stockholms stad bröt mot lagen

Förvaltningsrätten meddelade i dom att Stockholms stads avtal gällande byggandet av Citybadet är ogiltigt. Efter domen krävdes att badet monterades ner och att staden krävde tillbaka sina betalningar.

ÄRENDET PRÖVADES i Förvaltningsrätten, där Den Nya Valfärdens jurister agerade ombud. Domstolen kom fram till samma slutsats som Konkurrenskommissionens utredning och i dom den 4 november 2014 fastslogs att avtalet mellan staden och byggbolaget var ogiltigt.

Domen innebär att, eftersom det inte har funnits något giltigt avtal mellan parterna, ska både byggbolaget och Stockholms stad återfå sin prestation. Det vill säga, staden ska återfå erlagd betalning och byggbolaget de utförda anläggningarna.

– Det är anmärkningsvärt att Stockholms stad, som är en av landets största upphandlande myndigheter, inte följer upphandlingslagen. Det finns all anledning att rikta allvarlig kritik mot staden, anser Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Stockholms stad överklagade inte domen, men sa att den inte tänker montera ner badet och ej heller kräva tillbaka pengarna från leverantören. □

Botkyrka kommun bröt mot upphandlingslagen

Botkyrka kommun har olagligt direktupphandlat konsulttjänster.

BOTKYRKA KOMMUN har direktupphandlat tjänster för bland annat utvecklingsstöd till den centrala utbildningsförvaltningen. Direktupphandling får enligt lag endast komma ifråga om värdet inte överstiger 505 800 kronor.

I kommunens upphandling uppgick den tillfrågade konsultens anbud dock till 900 000 kronor för tiden fram till och med den 15 juni 2015. Emellertid träffade kommunen avtal med konsulten endast för tiden fram till december 2014 och på ett fast pris på 500 000 kronor. I samband härmed träffade kommunen även en muntlig överenskommelse med konsulten om att i ett "avtalslöst tillstånd" betala ytterligare 360 000 kronor för tjänster.

Av Konkurrenskommissionens utredning framgår också att kommunen har haft ett ytterligare direktupphandlat avtal där samma konsult har fakturerat 45 000 kronor per månad. Totalt uppgår därmed värdet av konsultens tjänster till ett sådant högt belopp att direktupphandling inte har varit möjlig.

– Kommunens agerande torde inte kunna tolkas på annat sätt än att kommunen försökt kringgå upphandlingslagstiftningen. Detta är uppseendeväckande. Kommunen är liksom alla upphandlande myndigheter skyldiga att följa den rättsliga regleringen, som ytterst syftar till att skydda konkurrensen och att motverka korruption i de offentliga verksamheterna, säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Det finns enligt Konkurrenskommissionen därför anledning att rikta allvarlig kritik mot Botkyrka kommun för att inte följa lagen. Kommunen riskerar dessutom att få betala upphandlingsskadeavgift. □

Den Nya Valfärden försvarade öppenheten

Våren 2014 tvingades den grävande journalisten Berit Önell bort från sitt arbete som kommunreporter på tidningen Norra Skåne. Detta efter att kommunledningen hade tagit kontakt med tidningsledningen på grund av Berit Önell's granskande artiklar. Den Nya Valfärdens jurist Viktor Robertson lyckades i Högsta förvaltningsdomstolen påvisa att kommunens agerande inte var lagligt.

Berit Önell är en erfaren kommunalreporter som bland annat ägnat sig åt att granska Hässleholm kommuns förehavanden. I sin tjänst har hon genomfört en rad avslöjande reportage om kommunens politiker, något alla bevisligen inte uppskattade.

När Berit Önell's grävande journalistik blev för besvärande kontaktade kommunledningen Berit Önell's arbetsgivare, vilket fick till följd att hon omplacerades. I hennes nya uppdrag ingick inte att följa Hässleholms-politikernas arbete. Berit Önell hade fått uppgifter om att politiska påtryckningar hade ägt rum, så hon valde att försöka undersöka saken.

Viktor Robertson, jurist vid Den Nya Valfärden och juridiskt ombud för Berit Önell.

KOMMUNIKATIONEN MELLAN KOMMUNEN

och tidningen hade bland annat skett med e-post. Eftersom kommunen stod som avsändare är e-postkorrespondensen offentlig handling, vilket innebär att alla ska kunna begära ut dokumenten.

Detta var Berit Önell givetvis medveten om när hon försökte begära ut handlingarna för att försöka bringa klarhet i ärendet. Kommunen svarade dock att detta inte var möjligt, då korrespondensen var raderad. Eftersom kommunens handlingar alltid säkerhetskopieras förväntade sig Berit Önell att säkerhetskopiora skulle lämnas ut till henne, något kommunen dock vägrade att tillmötesgå med hänvisning till att säkerhetskopior inte omfattades av offentlighetsprincipen. Genom att radera känslig kommunikation försökte kommunen kringgå den grundlagsskyddade möjligheten att granska kommunens arbete.

BERIT ÖNELL GAV inte upp och fick hjälp av Den Nya Valfärdens jurister att driva frågan vidare i domstol. Ärendet hamnade i Högsta förvaltningsdomstolen, vilken slog fast att säkerhetskopior förvisso inte kan anses vara allmänna hand-

lingar enligt tryckfrihetsförordningen, men att Hässleholms kommun enligt grundlagen var skyldig att återskapa de raderade mejlen så att dessa kunde lämnas ut i enlighet med Berit Önell's begäran.

DEN NYA VÄLFÄRDENS JURIST, Viktor Robertson, som var juridiskt ombud för Berit Önell, är positiv till domen:

– Beskedet från Högsta förvaltningsdomstolen är glädjande för öppenheten i Sverige. Nu är det tydligt klarlagt att en myndighet inte kan radera digitala dokument som mejl och spara dem som säkerhetskopior för att dölja känsligt material. Genom domstolens dom blir det nu tydligt att myndigheten i dessa fall har en grundlagsstadgad skyldighet att återskapa dokumenten så att dessa kan lämnas

ut. Domen är en välavvägd kompromiss mellan allmänhetens intresse av insyn och myndigheternas intresse att inte behöva lämna ut rena säkerhetskopior.

Detta var första gången ett ärende av detta slag prövades i domstol, varför domstolens beslut blev prejudicerande. För kommunerna går det inte längre att ursäkta och hänvisa till att originaldokumenten är raderade, för att på så sätt försvåra medborgarnas granskning. Det är viktigt både för att garantera medborgarnas rätt till insyn, men också för att stärka förtroendet för våra myndigheter och folkvalda politiker.

EFTER HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS dom begärde Berit Önell ut handlingarna från kommunen, men fick då svaret att också säkerhetskopior var raderad. Berit Önell har inte gett upp, utan arbetar fortfarande för att få ta del av dokumenten. Hon har dessutom lanserat en egen webbtidning i vilken hon fortsätter att granska kommunens förehavanden. □

Berit Önell fick lämna sin tjänst på tidningen Norra Skåne efter kommunens påtryckningar.

En seger för integriteten men stor risk för företagen

Dataöverföringen mellan EU och USA riskerar att stoppas. Företag som använder amerikanska IT-tjänster kan tvingas lägga ner verksamheter. Detta kan bli följden av EU-domstolens beslut att underkänna det amerikanska data-skyddet.

Sedan år 2000 har avtalet Safe Harbour gett amerikanska företag möjlighet att lagra data om europeiska medborgare i USA. Men för en månad sedan bestämde EU-domstolen att amerikanska myndigheter har alldeles för stora möjligheter att spionera på européer. Därför ogiltigförklarades avtalet.

För småföretagare kan detta innebära stora problem. De flesta är beroende av amerikanska IT-bolag för sin verksamhet. Till exempel lagras ofta mejl, affärssystem och molntjänster i USA. Minsta störning i driften av dessa tjänster kan få stora konsekvenser för ett litet företag.

För att undvika eventuella driftstörningar och ändrat tjänsteutbud bör småföretagare försäkra sig om att deras leverantörer av IT-tjänster funnit lagliga vägar runt problemet. De flesta leverantörer listar åtgärderna på sina hemsidor.

Pär Ström är Integritetsombudsmannen vid Den Nya Valfärden. Han påpekar att domen är en seger för integriteten men att den samtidigt påverkar näringslivet negativt i alla berörda länder.

MÅNGA FÖRETAG ANVÄNDER AMERIKANSKA MOLNTJÄNSTER, E-MAILTJÄNSTER OCH SÅ VIDARE. KAN DOMEN SKADA FÖRETAGARES VERKSAMHETER?

Absolut. I ett lindrigt scenario kommer många företag tvingas att lägga om sina rutiner och kanske ändra i sitt tjänsteutbud, vilket förstås leder till kostnader och eventuellt minskade intäkter. I värsta fall kan en del företag tvingas lägga ned delar av sin verksamhet.

VAD TROR DU KOMMER ATT ERSÄTTA SAFE HARBOUR-AVTALET. KOMMER VI SE EN UTVECKLING DÄR ALL DATA SPARAS NATIONELLT UNDER NATIONELLA LAGAR?

Det är osannolikt att det skulle gå så långt att all data sparas nationellt. Mera sannolikt är en uppdelning av lagring i Europa för EU-medborgare och på annat håll för övriga.

ÄR DOMSTOLENS BESLUT EN SEGER FÖR DEM SOM VILL SE MINDRE ÖVERVAKNING?

Ja, absolut, men mest av symbolisk karaktär. Domen berör bara ett delområde av den mycket vidsträckt datainsamlingen och datalagringen, och förmodligen bara tillfälligt. Det är inte sannolikt att detta på lång sikt nämnvärt minskar omfattningen av övervakning och integritetsshot i vårt samhälle.

EN DEL MENAR ATT USA KAN HÄVDA ATT EU INTE HELLER HAR ETT TILLRÄCKLIGT GOTT SKYDD OCH ATT DET HÄR BARA ÄR ETT SÄTT FÖR EU ATT TVINGA AMERIKANSKA FÖRETAG ATT ÖPPNA FILIALER I EU. KAN INTE DET HÄR LEDA TILL ETT HANDELSKRIG?

Risken finns ju men den känns för närvarande inte överhängande.

BÖR INTE LÄNDERNAS REGELVERK HARMONISERAS? SVERIGE ÄR RIMLIGTVIS OCKSÅ BEROENDE AV GLOBALA DATAFLÖDEN. KOMMER SVERIGE GYNNAS ELLER MISSGYNNAS?

Det spelar ingen roll vad USA lovar, de tar för sig som de vill av alla data de kommer åt i alla fall, och använder dessa efter eget gottfinnande. Erfarenheten visar det. Domen påverkar näringslivet negativt i alla berörda länder. Som så ofta står personlig integritet i motsatsställning till annan slags nytta, såsom människors bekvämlighet, säkerhet och näringslivets lönsamhet. Och det är integriteten som kommer att dra det kortaste strået.

VAD HÄNDER NU?

Närmast ska Datainspektionen på Irland ta ställning till om de ska agera med hänsyn till utslaget i EU-domstolen. □

Kolumn

En dystopi som heter duga

NSA, FRA OCH GCHQ – storebror håller sig med konstiga förkortningar. Det gäller dock bara några av de oerhört många storebröderna, för de trenchcoat-bärande (?) statliga snokarna utgör bara toppen på ett isberg.

Du övervakas från många håll, och företagen är väl så nyfikna. Svenska och utländska företag, stora och små företag. Och så har vi de privata snokarna, såsom Researchgruppen på vänsterkanten. Och de rent kriminella (huva!). Livet i glashus har blivit verklighet.

I genomsnitt lagras den geografiska positionen för din mobiltelefon var 25:e minut, även när den inte används. Även på natten. Noggrannheten är ungefär på kvartersnivå, åtminstone i tätorter. Det innebär att dina resor genom stan och genom landet loggas och lagras, liksom platsen för din dygnsvila. Missbruk av dessa extremt känsliga data har redan avslöjats – bland annat ertappades en anställd på Tele2 med att följa en mobilbonnents förflyttningar.

Hela tiden kommer det exempel på hur George Orwells skräckvision har blivit verklighet, och det med råge. Härom veckan avslöjades till exempel att den brittiska underrättelsetjänsten GCHQ med hjälp av en topphemlig spionprogramvara kallad Karma Police har satt sig i sinnet att bygga upp profiler över alla internetanvändare.

Syftet är att notera vilka sajter vi besöker, vilka vi mejlar och messar (och vad vi skriver), vad vi skriver på Facebook och andra sociala medier (och vilka vi är vänner med där), vilka vi har Skype-samtal med, liksom en del annat, och använda helheten för att kartlägga vilka slags människor vi är. Helst alla människor på planeten. Eftersom många stora kabelförbindelser passerar Storbritannien har GCHQ förutsättningar att övervaka en stor del av hela världens datatrafik.

NÄR JULIAN ASSANGE sa i en intervju 2011 att "Facebook är den mest skrämmande spionmaskin som någonsin uppfunnits" var det många som småskrattade och

pratade om foliehattar. Inte vi som kände till de tidiga avslöjandena av USA:s spionmaskineri Echelon, förstås. Men bland "vanliga" människor. Sedan kom Edward Snowden, och resten är historia. Vi vet nu att verkligheten faktiskt överträffar Julian Assanges långtgående farhågor. Som man brukar säga: Verkligheten överträffar dikten.

APPLE SNOKAR. Google snokar (de har järnkoll på dig). Facebook snokar (också järnkoll). Vänkartor byggs ("sociogram"). Annonsnätverken snokar. Mediaföretag snokar. Butiker skaffar sig kännedom om dina köpvanor. Kollektivtrafiken lagrar dina resor. Biltullarna lagrar dina pas-sager. Din dator kan avlyssna och titta in i rummet där den står. Detsamma gäller vissa TV-apparater och spelkonsoler. Ännu har ingen rapport kommit om spionerande kaffebryggare, men det är väl bara en tidsfråga. Den utvecklingstrend som kallas "internet of things" kommer nämligen att göra allt fler vardagsprylar uppkopplade.

Och så läcker det. Alla dessa data som samlas in om dig, varav en del kanske är av mycket känslig karaktär, är INTE säkra. Databasläckorna står som spön i backen – även där skyddet borde vara som störst.

Kontant betalning med sedlar och mynt är kanske den personliga integritetens sista fäste. Men kontanter är på utdöende. Det är en tidsfråga innan det kontantlösa samhället är över oss, där du inte ens kan köpa en påse godis utan att det hamnar i ett register. Överkonsumerar du socker?

SÅ DÄR ÄR VI NU. George Orwell, gamle vän, du har fått rätt. Och det i kubik. Övervakningen anno 2015 är mycket mera långtgående än i dystopin "1984".

Och hur är framtidsprognosen? Kommer människorna snart att kasta av sig snokandets ok? Går vredens vågor höga mot dem som samlar in allt som är värt att veta om våra privatliv?

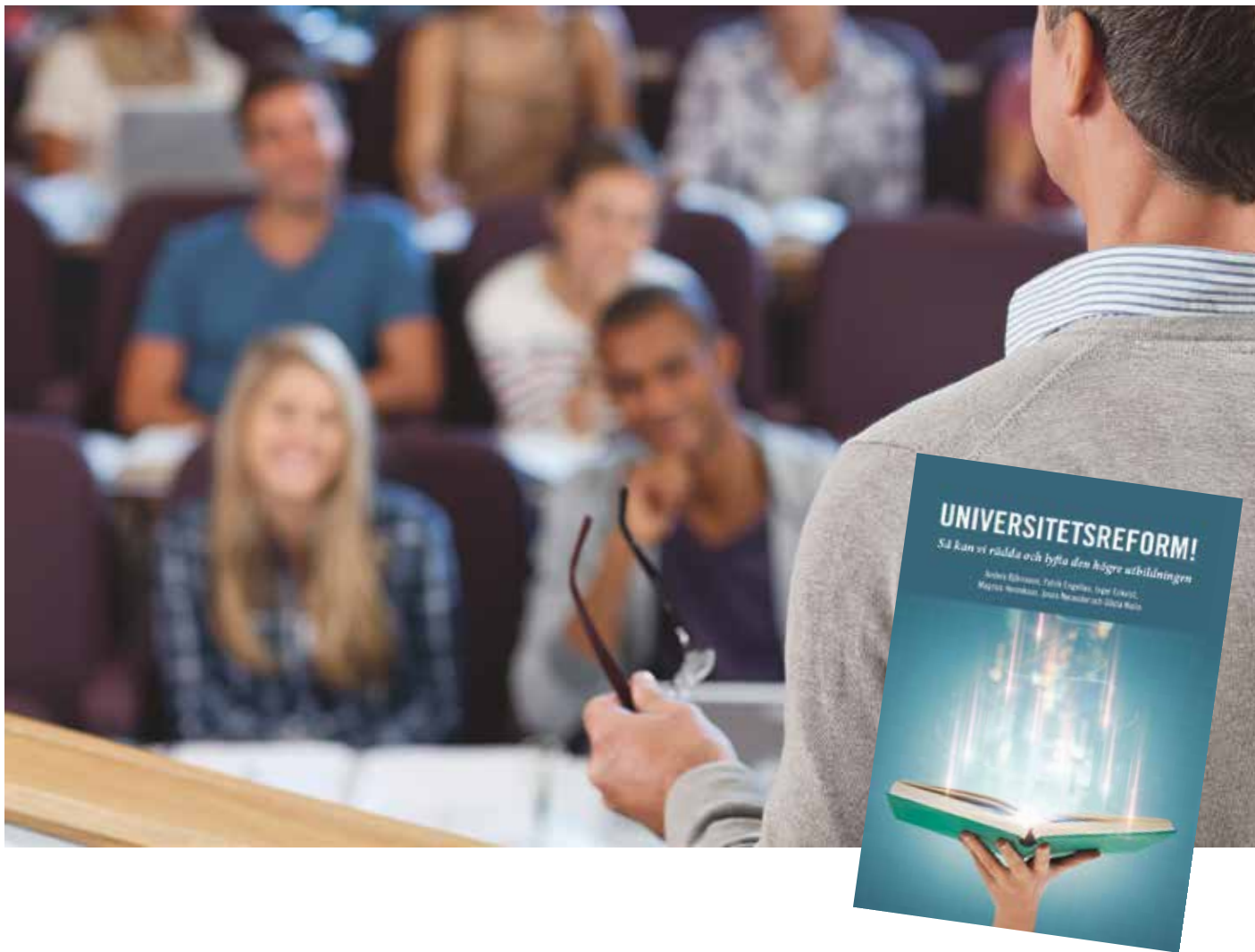
Nä. Reaktionen är antingen en gäspning eller "den som har rent mjöl i påsen har inget att dölja". Därmed är vägen framåt utstakad: ÄNNU mera långtgående övervakning och snokande. ÄNNU mindre privat sfär.

Det kan man kalla en dystopi som heter duga. Eller är det kanske ett drömsamhälle, där vi äntligen inträtt i Säkerhetens och Ordningens nirvana, där alla undersåtar marscherar i takt? Det kanske bara är jag som är mossig. □

Pär Ström

Integritetsombudsmannen
Den Nya Valfärden

Dags för universitetsreform

Initiativet till boken "Universitetsreform!" togs av Patrik Engellau och professorn emeritus i oceanografi vid Göteborgs universitet Gösta Walin. De pratade om det bedrövliga tillståndet vid Sveriges högre lärosäten och konstaterade att de själva inte visste vad de skulle göra om de vore utbildningsministrar och, ännu värre, att det inte verkade som om någon annan heller visste det.

Så de beslöt att utarbeta ett förslag. De knöt till sig ett antal högt kvalificerade personer: publicisten och historikern Anders Björnsson, professorn i spanska Inger Enkvist, professorn i nationalekonomi Magnus Henrekson samt professorn i meteorologi Jonas Nycander.

I skriften konstateras att det visserligen inte finns några objektiva resultatmätningar – typ PISA-undersökningar – vad gäller svenska universitet och högskolor, men att en allmän mening är att kvaliteten, främst inom grundutbildningen, är otillfredsställande och troligen blir allt sämre. En viktig förklaring är att de akademiska lärarna, som tidigare var en mäktig professionell elit, under de senaste decennierna genom olika statliga ingrepp förlorat sin makt och blivit beroende inte bara av administratörer, utan också i vissa bemärkelser av studenterna.

Ett stort problem är att lärosätena får betalt efter utdelade betyg – eller genomströmningen – vilket ger dem incitament till betygsinflation. Författarna föreslår dels att professionen ska återfå sin makt, dels att det inrättas kontroller för att fastställa att professionen faktiskt tar sitt ansvar. Till exempel ska betygen inte sättas av studentens egen lärare, utan, liksom i Norge och Danmark, av lärare från andra universitet.

– **DET RÅDER JU** en akut kris i universitets- och högskolevärlden som förmodligen är vår främsta krisbransch, säger Anders Björnsson, en av förslagsställarna bakom skriften. Vi har gjort en helhetsanalys som knappast ifrågasätts av

Anders Björnsson

insätta bedömare. Sedan är det naturligtvis ett beklagligt faktum att många inte skulle gilla våra förslag, framför allt inte byråkrater och tjänstemän inom berörda myndigheter och hos lärosätena själva som vi vill göra till professionens tjänare i stället för tvärtom.

ANDERS BJÖRNSSON menar att det inte räcker med att en ny utbildningsminister ger de akademiska lärarna möjligheter att höja kraven och sätta bildningen högre. Lärarna måste själva ta initiativ för att återskapa sin och den högre utbildningens status. De måste ta kamp för detta! Han pekar på att många företag tvingas etablera noggranna egna anställningsmetoder eftersom en universitetsexamen egentligen inte säger så mycket om studentens kompetenser. Den säger bara att man har befunnit sig 3–5 år på en högskola.

– Det finns väldigt mycket försiktighet och rädsla bland universitetslärarna idag, säger han. De har under flera årtionden blivit systematiskt kuvade, till och med hänade, och därmed förlorat sin naturliga auktoritet, den de borde ha i kraft av sitt överlägsna vetande. De vågar helt enkelt ofta inte upprätthålla kvalitetskraven av rädsla för att bli anklagade för att vara dåliga lärare. En gängse uppfattning är ju att om studenten inte kan tillräckligt så är det läraren som har ett problem. Jag känner åtskilliga professorer som stuckit utomlands för att undervisa på universitet där man inte genomfört de reformer som skadat svensk högre utbildning. De lärare som ställer hårda kvalitetskrav riskerar att stanna i sin löneutveckling.

Anders Björnsson är emellertid

inte så säker på att skriften kommer att få det genomslag den förtjänar. Visserligen, menar han, pekar skriften, till skillnad från de flesta förslag som kommer från myndigheterna, på fundamentala brister inom svenskt universitetsväsende – såsom att studenterna annat än på vissa linjer, till exempel läkar- och odontologilinjer, inte anstränger sig särskilt mycket men får godkänt i alla fall. Men det finns så många "vested interests", påpekar han vidare, som inte vill ha några förändringar i systemet.

– Sverige skulle behöva starka, modiga och insiktsfulla politiker som begrep sig på universitets- och högskolevärlden, säger han, och som kunde ta de målmedvetna krafttag som krävs för att få tillbaka den högre utbildningen på banan. Tage Erlander var på sin tid en sådan politiker. Han hade en enorm respekt för akademisk lärdom. Han knöt toppforskare till sig.

SEDAN FILOSOFERAR Anders Björnsson kring frågan om det egentligen behövs så många universitetsutbildade som vi försöker producera i Sverige, där uppemot hälften av en årskull förväntas genomgå högre studier.

– Jag vet inte så säkert, säger han trevande, men det känns som om den högre utbildningen fungerar som ett slags arbetsmarknadsregulator på så vis att man håller arbetslöshetsciffrorna nere genom att skicka ungdomar till högskolorna. Men det kan ju inte fungera, för problemet dyker upp fyra år senare när studenten har en examen och då kanske inte längre accepterar jobb som står till förfogande. Kanske känner de sig också lurade: de har lånat pengar till en utbildning som faktiskt inte är så mycket värd. □

Foto: Kent Galbor

Magnus Henrekson, professor i nationalekonomi och VD för Institutet för näringslivsforskning.

Universiteten är tröga monopol

MAGNUS HENREKSON ÄR EN AV FÖRSLAGSSTÄLLARNA BAKOM BOKEN "UNIVERSITETSREFORM!".

HAN ÄR PROFESSOR I NATIONAL-EKONOMI OCH VD FÖR INSTITUTET FÖR NÄRINGSLIVSFORSKNING. HAN FORSKAR HUVUDSAKLIGEN OM ENTREPRENÖRSKAP, FÖRETAGANDETS VILLKOR OCH FÖRKLARINGAR TILL EKONOMISK TILLVÄXT. HÄR FÅR HAN NÅGRA FRÅGOR.

FICK NI NÅGOT GENOMSLAG FÖR FÖRSLAGEN I BOKEN?

– Jag kan svara både ja och nej. Ja på så vis att det blev ett bra avtryck i media och i debatten kring universitetsfrågor. De flesta insatta bedömare kände igen sig i vår analys och såg nog logiken i våra förslag.

OCH NEJ?

– Våra förslag har inte fått något praktiskt genomslag. Det är inte så att universitetsväsendet genomfört något av det vi föreslagit. Idéerna trängde inte in i och påverkade de institutioner som hade kunnat verka för en reform av systemet, jag menar sådana organisationer som Sveriges Universitetslärarförbund och Universitets- och högskoleförbundet och för att inte tala om de ansvariga politikerna.

VARFÖR TOG DE INTE TILL SIG FÖRSLAGEN OM DE NU VAR SÅ BRA?

– Universiteten och högskolorna är offentliga monopol som har den inre tröghet och de drivkrafter som alla andra monopol har. Vårt förslag innebar bland annat att universiteten skulle utsättas för mer inbördes konkurrens. Det är en typ av idéer som monopol inte gillar.

DET GÅR ATT FÖRSTÅ. MEN VARFÖR TOG INTE DE LEDANDE POLITIKERNA TILL SIG ERA FÖRSLAG?

– Jag vet inte. En slutsats man kanske kan dra är att apparaterna är starkare än de politiska ledare som förväntas styra över dem. □

Minska problemet med nya regler

Att driva företag är ingen enkel uppgift. Vid sidan av det höga skattetrycket dignar många företagare under ett regelverk som är i ständig förändring. Om Sverige ska ha en chans att konkurrera på världsmarknaden måste regelbördan minska kraftigt, och det snarast.

Den förra regeringen meddelade 2006 en målsättning om att minska företagens administrativa kostnader med minst 25 procent till år 2010. Målet nåddes aldrig och nu har politikerna tonat ner ambitionerna i hopp om att problemet ska glömmas bort. Men för företagare är regelkrångel inget man kan tänka bort. Det tar resurser från kärnverksamheten, hindrar tillväxt och bromsar möjligheterna att skapa jobb.

NÄR POLITIKERNA vill visa handlingskraft blir företagarna ofta belastade med mer regler. Nya reformer införs vanligtvis med undermåliga konsekvensutredningar, något som Sverige kritiserats för av bland annat OECD, EU-kommissionen och Regelrådet. Utöver de regler som svenska politiker skapar tillkommer även EU:s regler. Emellanåt händer det att Sverige försöker överträffa unionens målsättningar med råge. Som exempel antog EU förra året ett direktiv om att företag ska lämna in uppgifter om sitt hållbarhetsarbete. EU:s målsättning var att det skulle gälla de 100 största företagen i landet. Men när direktivet infördes i Sverige under 2017 avser regeringen att det ska vara tvingande för 2 000 företag.

Det av regeringen utsedda oberoende granskningsorganet Regelrådet presenterade tidigare i år en rapport. I den framkommer att sex av tio regeländringar inte tar någon hänsyn till företagets situation. Endast 39 procent av förslagen har enligt Regelrådet utretts i tillräcklig omfattning. Det riskerar att skapa både negativa effekter och onödigt höga kostnader för företagen.

För att förhindra att företagens regelbörda ökar okontrollerat behöver vi förändra tillvägagångssättet för hur vi genomför nya lagar. Vi kan lära oss av exempel från andra länder, också i Europa. Exempelvis införde Tyskland, efter beslut från den tyska regeringen, den 1 juli 2015 den så kallade "en in en ut-regeln". Varje ny regel som innebär en beräknad

nettokostnad för företagen bör följas av att en annan regel, som innebär samma faktiska kostnad, tas bort. Detta tvingar respektive regeringsdepartement att noga överväga införandet av nya regler.

En annan metod för att skydda företagarna från onödigt regelkrångel är så kallade "solnedgångsklausuler", vilka innebär att en viss regel per automatik upphör att gälla om det inte fattas ett aktivt beslut att den ska fortsätta gälla. Den nya lagen ses över inom fem år och om lagen visar sig vara skadlig och kostsam får den falla.

VIKTIGAST AV ALLT är dock ett införande av obligatoriska konsekvensutredningar med en fastställd metod där kostnads-konsekvenserna för företagarna är klarlagda. Detta problem har Regelrådet försökt uppmärksamma under en längre period, men det har varit svårt att få gehör hos de ansvariga politikerna. Det verkar finnas en utbredd uppfattning i politikerkåren att företagarna klarar av att bära hur många bördor som helst. I dagsläget skapar de svenska småföretagen fyra av fem nya jobb, men det är ingen självklarhet att den utvecklingen kommer att hålla i sig. Om förutsättningarna försämras minskar också småföretagarnas möjligheter att anställa.

En policy för hur nya regler ska införas borde vara en självklarhet. Tyvärr så verkar inte politiker som vill visa sig handlingskraftiga förstå att nya regler också kan få negativa konsekvenser. □

Mattias Holmström
Kommunikationsansvarig
Den Nya Velfärden

Granskat av KONKURRENSKOMMISSIONEN

AB Östgötatrafiken bröt mot upphandlingslagen

AB Östgötatrafiken köpte personalrekruterings tjänster i strid mot upphandlingslagen.

DET LANDSTINGSÄGDA bolaget AB Östgötatrafiken har vid minst fem tillfällen under 2013 direktupphandlat personalrekruterings tjänster för cirka 617 000 kronor utan att infordra konkurrerande anbud. Bland annat tecknade bolaget i september 2013 ett kontrakt om rekruterings tjänster från ett privat företag för cirka 280 000 kronor, som senare förklarades ogiltigt av domstol.

– Eftersom bolaget är landstingsägt måste upphandlingslagen följas. Det är anmärkningsvärt att ett så stort företag som Östgötatrafiken inte har ordning på sina upphandlingsrutiner, säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Ärendet var uppe i Högsta förvaltningsdomstolen en gång, Kammarrätten två gånger och Förvaltningsrätten tre gånger innan Förvaltningsrätten slutligen beslutade att Östgötatrafiken hade gjort fel. I samtliga instanser agerade Den Nya Velfärdens jurister ombud.

Att domstol nu har ogiltigförklarat Östgötatrafikens avtal innebär att bolaget måste återställa förmögenhetsläget som om avtalet aldrig hade funnits. □

Kils kommun bröt mot upphandlingslagen

Kils kommun har vid ett flertal tillfällen brutit mot upphandlingslagstiftningen genom otillåten direktupphandling av tekniska konsulttjänster.

UNDER PERIODEN 2010–2014 har Kils kommun från ett och samma konsultföretag köpt tekniska konsulttjänster för cirka 2 430 000 kronor utan föregående annonserad upphandling. De flesta av dessa köp hänför sig till tre sammanhängande projekt, avseende ny- och ombyggnad av två skolor och ett avloppsreningsverk.

Kommunen är skyldig att följa upphandlingslagen. Kontraktsvärdet för varje projekt överstiger den lägsta gräns som krävs för att en direktupphandling ska kunna ske. Några andra skäl som skulle kunna legitimera att kommunen genomför direktupphandlingar finns inte heller.

– Kommunens lagstridiga agerande har pågått under fler år och till ett icke obetydligt värde, vilket har lett till att förutsättningarna för konkurrensen på den lokala marknaden för tekniska konsulttjänster har kommit att snedvridas. Dessutom riskerar förtroendet för kommunen som upphandlare att undergrävas, säger Lennart Palm, ledamot i Konkurrenskommissionen.

Det finns därför anledning att rikta kritik mot kommunen. □

Lennart Palm

Namn: Rustan Panday
Känd för att: ha en brinnande passion för att utrota fattigdom med hjälp av företagande. Grundare till Mediaplanet, som vinner utmärkelser för sin Content Marketing världen över.

“Jag skulle inte kunna ge mig själv tips”

Rustan Panday är entreprenör ut i fingerspetsarna. Han har varit med och startat Mediaplanet och är nu även styrelseordförande i Storytel. Hans engagemang i välgörenhetsorganisationen Hand in Hand är inte bara en fråga om att göra gott. Det handlar också om företagskultur.

DU HAR ENGAGERAT DIG SJÄLV OCH MEDIAPLANET I VÄLGÖRENHETSPROJEKT. ÄR VÄLGÖRENHET NÅGOT SOM DU REKOMMENDERAR FÖRETAGARE ATT ÄGNA SIG ÅT?

Ett ansvarsfullt företag bryr sig om mer än personalen. Men välgörenhet kan också användas för att stärka företagskulturen. Utöver det rent humanitära så handlar välgörenhet mycket om delaktighet, att visa våra medarbetare att vi bryr oss. Välgörenhet engagerar och gör ett starkt intryck, särskilt på den yngre generationen anställda. Om vi anonymt stöder företaget i en by i Indien och kraftigt förbättrar livsvillkoren där ger det en starkt positiv respons även bland våra anställda i Sverige.

VARFÖR BLEV DU FÖRETAGARE?

Jag har sedan barnsben varit driven till att göra affärer. Jag har det i blodet. Jag försökte mig på en utbildning till sjukgymnast men det var inte mitt kall. Medan mina kurskamrater läste läroböcker kollade jag börssidorna i tidningen istället.

Jag kom sedan att arbeta på ett mediaföretag i tre år men blev uppsagd under den ekonomiska krisen 2001. Jag kände att jag hade blivit väldigt duktig på det jag gjorde och startade därför ett eget bolag med min vän Richard Båge. Vi ville skapa ett bolag från grunden där vi kunde förverkliga våra idéer. Bolaget var Mediaplanet som sysslar med content marketing, ett sätt att marknadsföra och bygga relationer genom redaktionellt innehåll. Vi hade den stora fördelen att få

fäste för vår affärsidé direkt, efter det var det bara att gasa.

MEDIAPLANET ÄR KÄNT FÖR ATT NI VÄRDESÄTTER FÖRETAGSKULTUREN. VARFÖR ÄR DET VIKTIGT?

Två år efter Mediaplanets grundande frågade vi oss själva hur vi kunde få personlig utveckling, tjäna pengar och ha kul samtidigt. Svaret blev grunden till vår företagskultur.

Många entreprenörer undervärderar vikten av företagskultur. Men det är ett stort misstag. Det är viktigt att alla sitter i samma båt och att alla jobbar mot samma mål. Medarbetarna behöver få ha kul och få tillfredsställelse av att gå till jobbet. Företagskulturen måste också kommuniceras tydligt.

Detta är viktigt, särskilt i säljfokuserade bolag. "Sälj! Sälj! Sälj!" funkar inte som motivering på egen hand. Vi vill ha entreprenöriella medarbetare, vilket vi också har fått. Jag kan ge ett exempel. När vi skulle öppna vårt första kontor utomlands frågade vi våra medarbetare om de var redo att flytta. Av 18 anställda ville 15 vara med och starta Norgekontoret. Det visar på vilken entreprenöriell företagskultur vi har i bolaget.

KAN MAN GENERELLT SÄGA ATT FÖRETAG BEHÖVER BLI MER SÄLJFOKUSERADE?

Av någon anledning så anses inte säljfokus vara ett fint ord. Men i verkligheten så är sälj syret som får företaget att gå runt. Om man koncentrerar sig på sälj så blir resultatet oftast att hela företaget lyfter sig.

VAD UPPLIVER DU SOM DET SVÄRASTE MED ATT VARA FÖRETAGARE?

Att övertyga sig själv att våga köra, att våga satsa. Väldigt många har idéer men att gå från idé till handlingar i det stora hela är svårt. Folk vågar inte. När man blir äldre så har man tryggad ekonomi, blir bekväm och vågar därför inte satsa. Men om man analyserar för mycket så kommer man aldrig starta företag.

OM DU FICK GE NÅGRA TIPS TILL EN YNGRE VERSION AV DIG SJÄLV, VAD HADE DU SAGT DÅ?

Jag skulle inte kunna ge mig själv tips. För ju mer erfarenhet man får desto svårare blir det. När vi startade verksamheten i England och Danmark sa erfarna människor i vår närhet att det var en dålig affärsidé. Men vi genomförde expansionen ändå med stor framgång. Med erfarenhet kommer visdom men man tenderar också att se en massa hinder som egentligen är överkomliga.

MÅNGA FÖRETAG VILL EXPANDERA. HUR GÖR MAN DET PÅ BÄSTA SÄTT?

Jag skulle rekommendera att man hittar en väg som passar ens eget företag och ens egna förutsättningar. Fråga dig själv vad just ditt företag behöver för att växa. Hur ska jag nå mitt mål, vad ska jag satsa på. Man måste göra sin hemläxa. Mediaplanet satsade på utlandsetablering istället för att bygga upp en stark kassa vilket var rätt för oss där och då. Det stämde överens med vår företagskultur.

VAD BÖR POLITIKERNA GÖRA FÖR ATT FÖRBÄTTRA FÖRETAGARKLIMATET?

Man måste göra det rättvist för företagare, särskilt inom samma bransch. Storytels produkter, ljudböcker och digitala böcker, har en momsats på 25 procent. För tryckta böcker är momsen 6 procent. Företag måste få spela på lika villkor. En bok är en bok. Därför anser jag att momssatsen ska vara densamma oavsett format. □

Hand in hand vill utrota fattigdom genom företagande.

Granskat av KONKURRENSKOMMISSIONEN

Övertorneå kommun ändrade spelregler under upphandlingens gång

Under pågående upphandling ändrade Övertorneå kommun sina kriterier vid val av anbudsgivare.

I FEBRUARI I ÅR påbörjade kommunen en upphandling av renhållningstjänster. I underlaget till anbudsgivarna angav kommunen att det anbud som hade lägst totalpris skulle få kontraktet. När upphandlingen var klar visade det sig att

kommunen valt en annan utvärderingsmetod där priset tog hänsyn till antalet avloppsbrunnar.

Kommunen bröt mot upphandlingslagstiftningens krav på likabehandling, förutsägbarhet och öppenhet.

– Kommunen måste hålla sig till den utvärderingsmodell som angivits i förfrågningsunderlaget. I det här fallet har kommunen ändrat förutsättningarna under upphand-

lingens gång, till att avse någonting helt annat än vad anbudsgivarna kunnat räkna med, säger Inger Ridderstrand-Linderöth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Efter att saken togs till domstol, där Den Nya Valfärdens jurister agerade ombud, beslutade kommunen att avbryta upphandlingen. Den klagandes yrkande om att upphandling skulle rättas avsågs därför av Förvaltningsrätten. □

Ett uppfostrande folk

Efter en synnerligen ytlig undersökning, i huvudsak baserad på introspektion, har jag kommit fram till att vi svenskar fram till rätt nyligen var ett uppfostrande folk och att detta är förklaringen till den vånda vi nu genomlider, inte minst när det gäller invandringen.

För mig är uppfostran något ganska bestämt, inte nödvändigtvis strängt och våldsamt, och framför allt inte elakt, utan snarare vänligt auktoritärt. Jag minns min första lärarinna i folkskolan. Hon hette Laura och hade flåtor uppsatta i kringlor runt öronen. Hon spelade orgel i klassrummet och Gud nåde den som inte lärde sig psalmen Fädernas kyrka utantill. Man skojade inte med fröken Laura, utan man lärde sig Hallands floder. För övrigt hette hon inte Laura, utan Fröken.

I realskolan hade jag en klassföreståndare som hette Strand. Han hade grå kostym och stjärkrage och gick med käpp. När han upptäckte att några elever hade mobbat sin klasskamrat Hallberg för att Hallberg var fet agade Strand förövarna med käppen. Det var omodernt med aga redan på den tiden, men ingen klagade för Strand hade ju rätt. Vi tyckte att Strand var schysst.

UPPFOSTRAN VAR EN UPPGIFT inte bara för familjen, utan för hela kollektivet. Alla vuxna uppfostrade alla barn. Känns det som. En liten tant röt åt oss slynglar som gick på det nysådda gräset i parken, vilket var förbjudet. Vi lomade bort. Tanten hade ju rätt. Dessutom var hon en auktoritet i kraft av sitt tantskap.

Det här var för femtio år sedan. Sverige var ett uppfostrande samhälle, hyggligt, välmenande men lite strängt. Visst kunde man vara lite busig, rentav vanartig, samhället var rätt tåligt, men gick man för långt slog gemenskapen tillbaka. Det fanns gränser för vad gemenskapen kunde tåla.

Man fattade att livet inte bara handlade om en själv. Man hade skyldigheter mot andra. Inom arbetarklassen kallades det för solidaritet. I borgarklassen kallades det för hyfs.

Allt det där var kanske kränkande. Men att hävda något sådant hade bara betraktats som uppstudsighet och bestraffats därefter. Man fick anpassa sig. Samhället gillade enhetlighet och gott uppförande.

Det var förresten inte bara barn som uppfostrades. Vuxna uppfostrade varandra. Det fanns noggrant utarbetade regler för hur man skulle uppföra sig, tydliga protokoll för mänskliga beteenden ned i varje liten etikettsdetalj, hur man skulle klä sig, hur man tilltalade varandra, hur alkohol skulle intas (enligt en komplicerad ritual som utlöstes av utropet "skål").

Detta uppfostrande folk skaffade sig en uppfostrande stat. Den store ledaren Per-Albin Hansson introducerade Folkhemmet, som innebar att staten skulle uppföra sig som en familj. Staten skulle uppfostra och omhänderta. Folkhemmet var skapat av och för det uppfostrande folket och fungerade utmärkt så länge folkets uppfostrande nit var oanfrätt.

Sedan hände något. En ny anda växte fram från slutet av 1960-talet. Kanske hade folket tröttnat på sin inbördes uppfostran. Hierarkier hade blivit omoderna. En ny generation, som jag själv tillhör, gjorde sig redo att ta över och inrätta ett samhälle efter nya och mer jämlika

och individualistiska principer. Vi skulle sluta vara så trist svenska och i stället bli mer moderna och kosmopolitiska. Vi gjorde uppror mot en hel mental ordning. Vi började kalla varandra för "du". Det är stort. Jag kallade aldrig någon lärare för du. Först i fyllan efter studentexamen kanske man slängde titlarna.

Nu är Sverige ett delvis nytt samhälle. Vi accepterar inga auktoriteter och ingen uppfostran. En lärare som tar en elev i upptuktelse får ilskna reaktioner från elevens mamma.

Jag tror att detta är ett grundskott mot folkhemmet och välfärdsstaten, för välfärdsstaten kan inte fungera om folk inte håller varandra i tukt och förmaning. Till exempel behövde välfärdsstaten tidigare aldrig besvära sig med tiggare, för det fanns inga. Hur ska man stå ut med att tigga om varenda förbipasserande säger åt en att ta sig i kragen och gå och skaffa sig ett jobb? Utan draghjälpen från ett uppfostrande folk står sig välfärdsstaten slätt. Plötsligt har den fått en ny sorts problem på halsen och måste ordna härbärgen för uteliggare.

Samtidigt är vi tillräckligt mycket gammaldags svenskar för att ogilla tiggeriet och den del av invandringen som gränsar därtill. Men det öppna avståndstagande som tidigare dominerade har nu vänts i tyst och lite skamsen intolerans. I den nya anda som föreskrivs av den moderna staten ska vi öppna våra hjärtan och våra plånböcker för avvikarna, inte, som tidigare, med lock och pock och förmaningar förmå dem att sköta sig och vara som alla andra, att anpassa sig till kollektivet och dess värderingar.

JAG ARBETADE I INDIEN för många år sedan. Gatorna i New Delhi var fulla av tiggare. Det berörde mig illa, ovan som jag var. Jag kunde inte nog förundras över att indierna själva inte verkade bry sig. Deras tolerans för fattigdom och andra sorgliga avvikelser var storslagen.

Den graden av kosmopolitisk tolerans har vi svenskar ännu inte utvecklat. I den bemärkelsen är vi nog intoleranta. En del anser att svenskarna är rasister. Men vi är inte regelrätta rashatare, det är bara den gamla folkhemssvensken som tittar fram.

Det här är nog Sveriges största dilemma idag. Folkhemssverige var intolerant mot avvikare och dem som inte uppförde sig enligt normerna. Detta gjorde oss till ett framgångsland och ett föredöme för en hel värld. Men nu har vi, och jag har gubevars hjälpt till genom åren, undergrävt den mentaliteten för att skapa ett friare och öppnare samhälle. Men folkhemssvensken lever fortfarande inom oss, för vi har inte dragit ut honom med rötterna. □

Patrik Engellau
(Artikeln tidigare publicerad på Det Goda Samhället)

Kolumn

Yrkesmoral går inte att köpa för pengar

EN AV POJKARNA DÄR HEMMA blev sjuk. Inget livshotande, men han behövde opereras. Nu låg jag där i sjukhussängens bredvid som medföljande förälder på den barnmedicinska avdelningen. Det var intressantare än jag föreställt mig. Sjukhuset är en stor apparat, en väv av noga inlärd rutiner som personalen utför med ett slags automatiskt allvar.

Vid ett av tillfällena när det var dags för blodprov råkade sjukhusmaskinen hicka till en aning. Blodproven tas alltid på samma sätt. Sköterskan ska omedelbart fästa en namnlapp på röret innan man lägger det ifrån sig. Nu inträffade en störning. Rutinen bröts. Sköterskan lade ifrån sig röret bredvid lappen på bordet utan att sätta fast den. Hon tänkte nog bara göra något just där och då innan hon skulle göra iordning provet med lappen. Bara några sekunder.

Av en händelse kom en annan sköterska förbi just då. Vid hennes sida gick en kandidat under upplärning. Så förs rutiner över till nästa generation, lärlingen som går vid mästarens sida.

– Titta här! sa hon till kandidaten och tog upp det omärkta blodprovet. Så här får det absolut inte se ut. Aldrig! Det kan vara vad som helst i det här provröret. Det går inte att veta var det kommer ifrån.

Hon lät som om röret lika gärna skulle kunna innehålla blod från något kreatur, och slängde blodprovet i soptunnan.

– Så här ska du alltid göra om du hittar omärkta prover. Riskavfall.

MÅNGA VERKAR TRO att ett samhälle styrs genom lagar. Att lagstiftningen är en instrumentpanel som genererar rätt beteenden genom en bestämmelse. Visst kan rätt utformad lagstiftning ha bra effekter. Men mycket av den viktigaste och känsligaste verksamheten i ett samhälle styrs som kandidaten bredvid handledaren.

Säkert finns nedskrivna regler för hur ett blodprov ska hanteras. Men sköterskan gjorde någonting mer. Det som förmedlades var värderingar, ett normsystem som varje anständig sköterska ska anamma: Du ska vara en bra sköterska, och så här gör en duktig sköterska. Se och lär! Att bryta mot regeln är oanständigt. Det omärkta blodprovet handlade inte bara om en regel, utan fick en moralisk underton. Så här gör man bara.

De mest samhällskritiska yrkena

är marinerade i sådana professionella koder som kultiveras och förs vidare inom skräet. Ofta bär yrkesutövarna uniform. De är läkare, sjuksköterskor, militärer och poliser. Det starka kollegiala inslaget upplever andra ofta som främmande och föräldrat, en oåtkomlig väv. I praktiken är det tvärtom en oersättlig väv. Det här är verksamheter som är så känsliga att det inte räcker med en klumpig lag eller regel som styrning. Det krävs en etisk kod som trängt ända in i benet på den som uppbär yrket. Stolthet över uniformen är ett naturligt uttryck för när det fungerar.

I SKARPT LÄGE är vi helt i händerna på läkarens, polisens eller militärens egen etiska kod. Den professionella tjänstemannen som vågrar att göra annat än ett bra jobb. Då gäller det att den långsamma normöverföringen har fungerat. Ändå är det yrken som är i strykklasse idag och som präglas av personalflykt. Medan tilltron till lagstiftningens kraft är enorm verkar många ha förlorat tron på behovet av uniformen och förståelsen för vad den innebär. En levande professionell yrkesmoral är inget som går att köpa för pengar. Man kan ha den och man kan mista den, men inte klara sig utan den. □

Peter Santesson

Chef för opinionsanalys på Demoskop

Photo: ErnstHenry Photography

Kolumn

Till välfärdens försvar

FÖRSVARSMAKTENS BRIST PÅ RESURSER är ett välfärdsproblem. Välfärd handlar i grunden om trygghet, och det innefattar även trygghet från yttre angrepp. Sverige som politisk, geografisk och social enhet är själva förutsättningen för att vi ska kunna leva i gemensamt välstånd och ta hand om varandra.

Därför är det svårt att förstå hur den nationella tryggheten har kunnat prioriteras ned i så många år. Försvarsbudgetens andel av BNP har krympt nästan årligen. Idag ligger den på strax över en procent. Senast den låg på Natos lägstanivå om två procent var år 2000. För fyrtio år sedan var den tre procent. I en tid då länder i vårt närområde väljer att öka sina försvarsutgifter för att rusta för en osäker framtid ligger Sverige kvar på en alldeles för låg nivå.

I JUNI 2009 fattade riksdagen beslut om en omfattande reform från ett plikt- till ett yrkesförsvar. Fyra år senare meddelade Sveriges dåvarande överbefälhavare Sverker Göransson att det skulle krävas 40 miljarder kronor – ungefär en procent av BNP – utöver de redan anslagna medlen för att verkställa beslutet inom tio år. De pengarna har inte kommit. För att kunna tillhandahålla de mest grundläggande delarna av verksamheten – uniformer, materiel och så vidare – behövs åtminstone 16 miljarder kronor extra under fem år. De pengarna har inte heller kommit.

Den haussade försvarsuppgörelsen mellan regeringspartierna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet från i våras sköt till 10 miljarder fram till 2020. Det är en symbolisk siffra utan

förankring i verklighetens behov. Inte ens det av hävd försvarsvänliga Folkpartiet lyckades skramla ihop till de nödvändiga resurserna. De bjöd 18 miljarder.

Nu satsar den socialdemokratiskt ledda regeringen 17 miljarder kronor extra fram till 2020. Det innebär en ökning av anslagen med drygt 1,3 miljarder under 2016. Satsningen kommer att till stor del ätas upp av ökade kostnader för bland annat höjda arbetsgivaravgifter för unga, vilket Totalförsvarets forskningsinstitut varnade för redan i våras och regeringen nu öppet medger.

Trots denna ambitiösa sifferbingo har inget politiskt parti hittills lyckats träffa rätt, och det är bekymmersamt. Att garantera medborgarnas trygghet är den demokratiska statens kärnuppgift. Skattemedel ska först och främst vigas till detta. Man kan förenklat tala om en Maslows behovshierarki för stater: den nationella och enskilda säkerheten måste vara tillgodosedd först. Endast ett stabilt samhälle har råd med en generös välfärd.

VARIFRÅN SKA PENGARNA TAS? Frågan bygger på en felaktig premis. Försvaret av Sverige kan inte ställas mot utgiftsområden som vård, skola och omsorg. En stark försvarsmakt är inget egensyfte utan just en förutsättning för att vårt välfärdssamhälle ska bestå.

Det är på denna principiella nivå som den försvarspolitiska debatten ska föras. Idag diskuteras Natomedlemskap och återinförd värnplikt. Men utan pengar till materiel, övningsdygn och personalomkostnader kommer varken plikt eller försvarsallianser att lösa Sveriges långsiktiga säkerhetsbehov. Det är ett problem att riksdagen inte vill finansiera den försvarsreform den själv beslutat om. Det är ett ännu större problem att den inte vill ta ansvar för den nationella tryggheten, och på sikt vår gemensamma välfärd. □

Renate Larssen

Stabschef hos Moderaterna i Örebro kommun. Hon har tidigare varit ledarskribent på Smålandsposten och politiskt sakkunnig i riksdagen.

Några av medarbetarna på Den Nya Välfärdens Företagarkontakt.

Ditt stöd gör skillnad

Bara företagare skapar nya, riktiga jobb. Företagarklimatet är inte ett särintresse utan ett fundament som vår gemensamma välfärd vilar på.

För att kunna växa behöver företagare ha förutsättningar att göra det. Tyvärr begränsas företagarklimatet kraftigt av krångliga regler och myndigheters tillämpningar av olämpliga lagar. Höga skatter sänker investeringsviljan och utrymmet att anställa.

Fyra av fem nya jobb skapas av småföretagare. Om Sverige ska ha en chans att klara de enorma samhällsutmaningar vi står inför behöver vi snarast skapa ett företagarklimat i världsklass.

Tyvärr medför många politiska förslag att förutsättningarna för företagen försämras. Sänkta ROT- och RUT-avdrag, höjda drivmedelsskatter och höjda arbetsgivaravgifter för unga är bara början. Inom kommande år förväntas vi oss kraftigt höjda skatter. Detta oroar företagarna. Och oroliga företagare anställer inte.

STIFTELSEN DEN NYA VÄLFÄRDEN har sedan starten 1988 utarbetat idéer för ett bättre Sverige och även omsatt en del av dessa idéer i handling.

Vi har bidragit till bättre sjuklönerregler, strängare lagar i yrkestrafiken och ett stopp för nystartszoner.

Vårt hårda arbete har bidragit till att ändra makt-havarnas syn på företagare och lättat upp många regler. Stödet från uppemot 18 000 företagare ger oss en röst som hörs.

Ditt stöd gör skillnad. Ju fler röster vi representerar, desto mer tvingar vi politikerna att lyssna på oss och ta del av våra idéer! □

Företagarombudsmannen

- en del av Den Nya Välfärden

VILL DU OCKSÅ STÖDJA OSS?

KONTAKTA NÅGOT AV VÅRA FÖRSÄLJNINGSKONTOR:

Den Nya Välfärden Örebro
Telefon: 019-503 11 00

Den Nya Välfärden Arboga
Telefon: 0589-59 01 00

Den Nya Välfärden Nora
Telefon: 0587-108 14

Den Nya Välfärden Söderhamn
Telefon: 0270-124 95

Den Nya Välfärden Kilafors
Telefon: 0278-65 05 85

ELLER BESÖK VÅR HEMSIDA:
www.dnv.se/stod-oss

Granskat av KONKURRENSKOMMISSIONEN

Bodens kommun ville vara travsponsor – bröt mot lagen

Bodens kommun bröt mot lagen när den köpte marknadsföring på den lokala travbanan för cirka 2,6 miljoner kronor utan upphandling.

KOMMUNEN TECKNADE i juni 2014 avtal direkt med Norra Norrlands Travsällskap om att under fyra år betala 2,6 miljoner kronor för vad som angivits som sponsring. Det innebär att kommunen köpte tjänster för marknadsföring av sitt eget varumärke. Vidare

innebar avtalet att kommunen bland annat skulle äga rättigheterna till arenanamnet Bodentravet och marknadsföras som dess huvudsponsor.

– Det kan sättas ifråga om kommunala pengar överhuvudtaget ska användas för sponsring. Kommunen är i vart fall enligt lag skyldig att utlysa en offentlig upphandling så att även andra som kan marknadsföra kommunen och dess varumärke ges möjlighet att lämna anbud. Kom-

munens nu aktuella avtal direkt med travsällskapet innebär en överträdelse av upphandlingslagen och snedvrider konkurrensen, säger Inger Ridderstrand-Linderoth, ordförande i Konkurrenskommissionen.

Förvaltningsrätten i Luleå kom till samma slutsats som Konkurrenskommissionen och fastslog att avtalet var ogiltigt eftersom det inte upphandlats enligt upphandlingslagen. □

Tack!

Ett stort tack till våra annonsörer och andra som under året bidragit till vår verksamhet för ett företagsvänligare Sverige

100 PROCENT PROFFS TRÄ & BYGGVAROR AB	BJÖRKS ROSTFRIA AB	COMBISYSTEM FÖRSÄLJNING AB	FLYGFRAKT AB
A.V.I REDOVISNING	BJÖRKÖ INDUSTRIPRODUKTER AB	CONDUCTIVE AB	FORSBACKA RÖR O PROJEKTTEKNIK AB
AB ALLT I PLÅT	BJÖRNHAMMARVARVET AB	CONSTRUERA SVERIGE AB	FORSBY MÅLERI AB
AB DFS	BLOMSTRÖMS SVETS OCH INDUSTRISERVICE AB	COVE I GÖTEBORG AB	FR TEKNIK AB
AB TIERPSBYGGEN	BM TRANSPORTSERVICE	DALARNAS AUKTIONSBYRÅ	FREDAHL AB
AB ÄLVSBYHUS	BOKFÖRINGSBYRÅN EKONOMLINJEN AB	DALARNAS PLATTSÄTTNING AB	FREDDER GOLV & SLIP AB
ABNUS AB	BONAJ AB	DATORAMA AB	FRISKA HUS AB
ACCORD TRANSPORT AB	BOO ENERGI	DEFAB PRODUCTION AB	FÄRGGBRON BIFROST AB
AKKA HEMSERVICE AB	BORE EXPRESS-& FLYTTNINGSBYRÅ HB	DELMAN BILDETALJER AB	FÄSTNINGEN MUR O BYGG AB
ALFREDSSON TRANSPORT AB	BORRSVÄNGEN AB	DELTAELTECH AB	G.LARSSON STARCH TECHNOLOGY AB
ALINGSÅS SKOGSTRANSPORTER AB	BPS BORR & PUMPSERVICE AB	DERK ING. & ARKITEKTKONTOR AB	GAMMALSKEDA ÅKERI AB
AL-KO KOBER AB	BRINK TEXTIL AGENCY AB	DILU BYGGTJÄNST AB	GASSERVICE I STOCKHOLM AB
A-LOS AB	BRUNNSHALLEN	DINGTUNA EKOGRÅD AB	GEHAB KVALITETSPÅBYGGAREN AB
ALURAL BALKONGBEKLÄDNAD AB	BRÖDERNA FHVR AB	DOKTORN I HÅBO AB	GE-REVISION
AMA MASKIN & TEKNIK AB	BUDBOLAGET LOGISTICS I BORÅS AB	DYNATEC AB	GERMATECH AB
AMMARNÄSFJÄLL AB	BULLMARKS ISOLERINGSSERVICE AB	E G SERVICE AB	GEVERTS BILLACK AB
ANDERS RÖR AB	BUNKERTELL REDERI AB	EKLUNDS BILDESLAGER AB	GGP SWEDEN AB
ARBOGA MACHINE TOOL AB	BYGGFIRMA K ROOS AB	ELECTRUM AUTOMOTION AB	GL-AGENTURER AB
AREAL GOLV AB	BYGGKRAFT AB	ELEKTRISKA INSTALLATÖRSORG. EIO	GOTHIA KAMERAÖVERVAKNING AB
AROS PALLSERVICE	BYGGNADSMILJÖ MELLANSVERIGE AB	ELIASSONS SEGELMAK & BÅTKAPELL	GRANLUND TOOLS AB
ARVIDSJAUR FLYGPLATS AB	BYGGTRADITION KÖPING AB	ELIS LIDÉN ÅKERI AB	GREY CONSULTING AB
ASKERSUND-LAXÅ LASTBILCENTRAL AB	BÄCKS ÅKERI AB	EPOTEX SÄLJSERVICE AB	GRÄNSHANDEL I STENE AB
ASSBECKS FASHION HOUSE	BÄRSKOGEN AB	ERIK NORDINS ÅKERI	GSP PRODUKTION AB
AUTONIK AB	BÖDA STRANDHUGG AB	EUROFINS NAT SERV CENTER SWEDEN AB	GUMMIVERKSTAN I ÅSTORP AB
AW FÖRETAGSSERVICE AB	CAPELCO AB	EWALDS ÅKERI I AGUNNARYD AB	GUNNAR PREFAB AB
BAGERIET SJÖSTRAND OCH ERICS AB	CARFIELD MANAGEMENT AB	F:A MATS NORDLINDER	GUNNARSSONS SVETS & MEK
BAKK ENTREPRENAD AB	CARLSSONS EUROPEISKA KONSULT AB	FALK BILBÄRGNING	GUNNESSON RÖRMONTAGE AB
BELLIS BLOMMOR GBG AB	CDUST MILJÖTEKNIK AB	FELLDINS ENTREPRENAD	GYLLE MEC AB
BENGT-ÅKE JOHNSSONS GRUS & TRANSPORT	CENTRALA PARTIHALLEN AB	FIBER & ELKRAFT I NORR AB	GÖTEBORGS BUD
BERGQVIST BRYGGERIDEPÅ AB	CGT METALL AB	FILTEX AB	GÖTEBORGS ELSERVICE AB
BILSPEDITION TRANSPORTÖRER SERVICE AB	CHRISTER NÖJD AB	FINAGOLV AB	GÖTEBORGS STÄNGSEL & SMIDES AB
BIL-TEAM I ESKILSTUNA AB	CMF BILSERVICE	FIRMA JENS ROSSANDER	HAGSTRÖMS TRANSPORT AB
BISPUPALK BARTOSZ JAN FIRMA	CODE 66	FIRMA LENNART ANDERSSON	HANDELSBOLAGET VALLBY
BJÄRRED GOLF	COLLINS LOGI & GASTRONOMI HB	FLORENIUS ENTREPRENAD I VÄSTERÅS	HEAB BYGGSTÄLLNINGAR AB

Miljötekniska Entreprenad AB	 www.projektel.se		<i>Betald annonsplats</i>		Senäte Fastigheter Förvaltning AB	
Nordkalk AB					TRELLEGRÄV AB	<i>Betald annonsplats</i>
Solveigs Tryckeri	<i>Betald annonsplats</i>	Taxi Norr- botten Service			Entreprenad Håltagning AB	

HEBY BYGG & GLAS AB	K.B. TRANSPORT O REP	LULEÅ SOTNING AB	NYBYGG I MÖRRUM AB
HEDBÄCKS MASKINSERVICE AB	KALLE H:S BILPLÅT AB	LULLE´S BIL & SMIDE AB	NÄRLIVS I STOCKHOLM AB
HEDLUNDS TRÄVARU AB	KARLSBODA REDOVISNING & KONSULT AB	LUND & LUND AB	O A T MÅLERI AB
HEIMROTHS BILUTHYRNING AB	KEMA STORKÖKSFÖRSÄLJNING AB	LUNDBERGS SOLNA KORV AB	OFFICE DOKUMENT HALLAND AB
HELLMAN ÅKERI AB	KENNET CARLSSONS SPECIALLYFT AB	LUNDINS VÄRME AB	OLOFSSON & LEO FASTIGHETSBYRÅ AB
HELTÄCKKANDE MATTOR AB	KENT PETERSSONS LIVSMEDEL AB	LÄNSFÖRSÄKRINGAR BERGSLAGEN KST 541	OPTIMAL BYGG I UMEÅ AB
HEMKÖP HÅLABÄCK	KIRJES PRODUKTER AB	M KNUTSSONS ENTREPRENAD AB	P JANSSON ELBESIKTNINGAR AB
HENRIKSBERGS GRÄV	KJELL JANSSON ÅKERI	MAGNUS FRÖBERGS BIL O DÄCK SERVICE AB	P O ANDERSSON KONSTRUKTIONSBYRÅ AB
HERTZMANS GOLV AB	KNAPPENS PREFAB	MALMFÄLTEN I NORR AB	PASTELLHÖRNAN AB
HINDÅS TAK & PLÅTSLAGERI AB	KNEIPPBYN FRITIDSANLÄGGNING AB	MARKANLÄGGNINGAR JUGGE LARSSON AB	PER ANDERSSON I RÅNEÅ SKOGSMASKINER AB
HINZ FÖRSÄLJNING AB	KOIVONEN SVERIGE FILIAL AB	MASEN SNICKERI & INREDNING	PERS LANTBRUKSTJÄNST
HMB KONSULT I SANDARED AB	KOM FÅR NI.SE AB	MASETEK AB	PETER LARSSONS ÅKERI
HOERBIGER SERVICE AB	KOMINOX INTERNATIONAL AB	MASKIN & ADR UTBILDARNA AB	PIERRE NAHLÉN
HOLMÉNS KAKEL & GOLV AB	KVALITÉ SANDWICH & SALLAD KSS AB	MASKIN & TRANSPORT I ÖREBRO AB	PROLS FABRIK AB
HOLMQVIST SIGN AB	KVALITETSMÅLAREN I ÖREBRO AB	MAT O MALT BREDARYDS WÄRDSHUS	PROXECUTIVE CONSULTANTS
HOWDEN AB	KZ SERVICE O STÅD AB	MAXI ICA STORMARKNAD ENKÖPING	PÅLSBO GÅRD
HÅKANS ENTREPRENAD AB	KÄLLGÅRDEN I LEDBERG AB	MAXI ICA STORMARKNAD SKÖVDE	Q SURVEY AB
HÅKANS SVETS O ALLREP AB	KÖKSVARUHUSET I UMEÅ AB	MAXXA MUR & BYGG AB	RAMUDDENBOLAGEN AB
HÄLSINGLANDS MATERIALÅTERVINNING AB	L G COLLECTION AB	MC DONALDS	REFSNÄS SJÖTRANSPORT AB
HÄSSLEHOLMS SOT & VENT AB	LABELE AB	ME ÅKERI AB	REPRENDO AB
I LUNDBERG RÖRSVETS AB	LABORMA INTERIÖR AB	MICKE SUNDINS ÅKERI	REVISORERNA I BORGHOLM AB
ICA NÄRA FISKEBÄCK	LAGAB AB	MILJÖ TRANS I SVERIGE AB	RIGEF PLASTEMBALLAGE AB
ICA SUPERMARKET GAMLEBY	LAGERSTEDT & KRANTZ AB	MITAC ELEKTRONIKMONTERING HB	RINGTJÄNST I VÄRGÅRDA AB
ICA TOR-CENTER AB	LAITIS HANDELS AB	MITTSANERING AB	RISBERGS BUTIK & MASKINSERVICE
IGC INDUSTRIAL GROWTH CONSULTING AB	LANDINGS HOVKONDITIONER AB	MODERN EKONOMI SVERIGE AB	ROGER & MATTIAS BYGG AB
INCUP GÄVLE-DALA AB	LANTZ JÄRN & METALL AB	MORUMS INDUSTRI AB	ROLFS KUGGSERVICE AB
INDUMONT AB	LARAY AB	MOTOR VÄST AB	ROSLAGENS VÄRMEMONTAGE AB
INDUSTRIELEKTRONIK I OXELÖSUND AB	LARS NITZ ÅKERI AB	MOVE D MANAGEMENT AB	RUDÉNS PLASTINDUSTRI AB
INDUSTRIUNDERHÅLL I KUNGSÄTER AB	LASER GAME LG AB	MÄRTENSSONS UR & GULD EFTR AB	RZ ZAMPART AB
INGELSTA THERMOFRAKT AB	LASERDOME STOCKHOLM	MÄLARDALENS MUR & PUTS AB	S M JOHANNESSON AB
INGVAR WAHLQUIST FIRMA	LASSE EDBERG GRÄV & SCHAKT	MÄLARTAK ENTREPRENAD AB	SAFE EL STHLM AB
IVARS BIL AB	LEADERSHIP MANAGEMENT SWEDEN AB	MÖBLER & SLÖJD AB	SAFETY SEAL EUROPE AB
J G ANDERSSONS SÖNER AB	LEFI EKONOMI AB	MÖREBYGGEN AB	SAFT AB
JACOBS FÄRG & GOLVTJÄNST AB	LEHNKERING LOGISTICS AB	NELINS PARTIAFFÄR EFTR AB	SANERING O BYGG AB
JALMARSON-THIAS AB	LENNART GULLBERG CONSULTING AB	NG VETERINÄRTJÄNST AB	SANPRO AB
JIPÅ BETONGHÅLTAGNING AB	LIAB PLÅTBYGGARNA AB	NILSSONS BIL & MASKIN AB	SAVANNAH EMILIA AB
JM LIVS I KUNGSÖR AB	LIDINGÖ PERSIENNFABRIK AB	NILSSONS BIL O TRANSPORT AB	SBF
JOBET I HUARÖD AB	LIMMAREDS BUSS & TAXI AB	NORDSTRÖM & KARLSSON EL AB	SCANUNIT AB
JOBMEAL UMEÅ AB	LINDBLOMS GOLV O BYGGSERVICE	NORREBO TRÄINDUSTRI AB	SCHELINS RÖR KB
JOHAN NILSSONS LJUD LJUSTEKNIK	LINNÉAS FOTVÅRD	NYA GÄVLE PARTIAFFÄR AB	SERVICEFÖRETAGET PEDANTEN AB
JOHN JANSSON IT-KONSULT AB	LJUNGA REDOVISNINGSTJÄNST WEKB AB	NYA HAMBOSTÄD AB	SIBYLLA TROLLHÄTTAN
JÄRRENDALS BRÖD AB	LKV BYGG AB	NYA TRAFIKSKOLAN SKARABORG	SIGGESTA GÅRD AB
K PEHRMAN FASTIGHETSFÖRMEDLING	LUBRICARE INTERNATIONAL AB	NYBETONG I KUMLA AB	SKARVIKS BIL AB

...mycket mer än bara tryck! Bollnäs Tel 0278-105 47 • Söderhamn 0270-172 95				

SKRIVCENTER	SÖDERHAMNS ENTR AB	TOUR AND TRANSPORT SERVICE I STH AB	WIDTSKÖFLE AB
SKYLTA & REKLAM AB	SÖRMLANDS BRUNNSBORRNING AB	TRIBE GRAND HOTEL AB	WINLTER BYGG AB
SKÅNE MARMOR AB	T GRÄND MÅLERI	TROLLEHOLMS GODS AB	VIVALS I STOCKHOLM AB
SKÅNE-BLEKINGE PÅLSDJURSUPPFÖDARE	TB HOCKEYSKOLA AB	TRÅD & BANDPRODUKTER I MÅLARDALEN	VOID AB
SLANGSERVICE I UPPSALA AB	TC LIVS AB	TRÅDARTIKLAR I HILLERSTORP AB	WOODSAFE TIMBER PROTECTION AB
SM CAFÉ & CATERING AB	TEAM G EL & VVS AB	TULLINGE ELEKTRISKA AB	WORDFINDERS SOFTWARE AB
SMART ACCESS SYSTEMS AB	TEGSNÄSSKIDAN AB	TYDAB	WÄHLIN FASTIGHETER AB
SPILTAN KONSULT AB	TELECONTRACTING SCANDINAVIA AB	TYRESÖ EKONOMISERVICE AB	VÄNERSBORGS SVETS- & MEK.VERKST
SPRÄNGTEKNIK I SJÖMARKEN AB	TENNECO AUTOMOTIVE SVERIGE AB	UB KJELLKVIST MEKANISKA AB	VÄRMLAND & DALSKOGSÄGARFÖRENING
ST HUSHÅLLSSERVICE I MALMÖ HB	TFB PRODUCTION AB	U-BLOX MALMÖ AB	VÄSTERORTS PIZZA GROSSIST AB
STILMEKANISKA AB SKELLEFTEÅ	THE BUGLI COMPANY AB	UNIGUIDE	VÄSTERÅS BYGGPLÅT AB
STRANDBÖKE TORVHANTERING AB	THOMAS HANSSON FIRMA	UNITRAFO ELECTRIC AB	ÅJ MÅLERI AB
STUCK & STEN STOCKLASSA AB	THORÉNS MARKIS & PERSIENN AB	UNO ANDERSSON SKOGSMASKIN AB	ÖBAKO AB
STÄDBOLAGET FÖL AB	TIBRO BILLACKERING AB	UP SOUND PRODUCTION	ÖLMSTAD TRÄFÖRÄDLING AB
STÄLLNINGSMONTAGE SYD AB	TIKAB STRUKTURMEKANIK AB	UPPLANDS GODSSERVICE AB	ÖRNSKÖLDSVIKS OLJETRANSPORT AB
SUNDAB RONALD SUNDBERG AB	TJÄLVESTA REDOVISNING	UPPLANDS VÄSBY VETERINÄRMOTTAGNING AB	ÖSTERLEN VENTILATION AB
SUSSIS SCHAFT O ENTREPRENAD AB	TK LOGISTIK AB	W. KAFFEREPET AB	Ö-VIKS SCHAFT O FRAKT AB
SVENSK FETTÅTERVINNING AB	TL ELSERVICE AB	VEGA STÅLDÖRRAR AB	
SWITSBÄKE INT AB	TOMBRI AB	WENDELIUS PASSERSYSTEM AB	
SYDSVENSKA HÄLSOGRUPPEN AB	TOMMY OLSSON & CAMBRAND TRANSPORT AB	VERKTYGSBODEN AB	
SÄLLEBRÅTENS GRUPPBOSTAD AB	TOPPÄGG AB	WESSELEN & KREUGER AB	
SÄLLSTRÖMS SVETS & ÅKERI	TORD PÅLSSON MÅLERI AB	WESTMATIC AB	
SÖDERHAMN INNOVATION	TORNUM AB	VIA TRAVEL NORRLAND AB	

Energiskog

SCA och norska Statkraft gör en storsatsning på vindkraft. De båda företagen vill bygga sex vindkraftsparker i Mellan-norrlands skogsbygder med totalt 450 vindkraftverk. Fullt utbyggd kommer satsningen att ge 2 400 GWh förnybar el per år, nära två procent av Sveriges totala elförbrukning och

betydligt mer än den totala vindkraftsproduktionen idag, en satsning på över 16 miljarder kronor. Våra växande skogar binder koldioxid, ger värdefull råvara för Sveriges viktigaste industri och förnybar el – utan att vi behöver elda upp prima industriråvara.

www.forestproducts.sca.com

SCA FOREST PRODUCTS

Välkommen till Den Nya Valfärden!

Patrik Engellau är grundare och ordförande för tanke- och handlingsmedjan Den Nya Valfärden. Varför grundades tankesmedjan och vad har den genomfört? Vad ser han för utmaningar för framtiden?

HUR KOM DET SIG ATT DU GRUNDADE DEN NYA VÄLFÄRDEN?

Den Nya Valfärden startades av mig och G. Rune Berggren under slutet av 80-talet. Rune var en ämbetsman i begreppets sanna bemärkelse, han hade varit statssekreterare under flera olika regeringar, såväl borgerliga som socialdemokratiska. Han kunde allt, han kunde alla lagar – ja, han hade nästan skrivit allesammans. Men vid den tiden hade han precis fått sparken som chef på Riksrevisionsverket, därför att han inte ville lyda dumma politiska beslut.

Jag hade vid den tiden en idé om att man skulle starta ett privat institut som gjorde förslag till ny politik. Precis som staten skrev statens offentliga utredningar, tyckte jag att vi skulle skriva medborgarnas offentliga utredningar.

Men vid den tiden hade vi inga pengar, så Sture Eskilsson, som var informationsdirektör i dåvarande Svenska Arbetsgivarförbundet, tyckte att det var en bra grej och hjälpte oss därför ekonomiskt. Men vi kom på rätt snabbt att det inte var så bra, för då skulle folk anklaga oss för att gå i kapitalets ledband, trots att vi inte gjorde det.

Vi skapade istället Den Nya Valfärden Företagarkontakt, med ett trettiotal medarbetare som hjälper oss att hitta finansiering. Så nu finansieras vi istället av närmare 18 000 småföretagare.

MEN FÅR NI INTE FORTFARANDE PENGAR AV SVENSKT NÄRINGSLIV? DET STÅR JU SÅ PÅ WIKIPEDIA.

Det där är inte sant, men det verkar inte gå att få bort. När man stryker påståendet dyker det upp igen. Jag har gjort lite efterforskningar och det verkar vara skrivet av en rödgardist från Umeå universitet, som också är någon slags höjdare på Wikipedia. Det faktum att det inte är sant bryr han sig inte om. Så det är uppenbarligen bara att leva med.

VAD SKILJER DEN NYA VÄLFÄRDEN FRÅN ANDRA FÖRETAGSORGANISATIONER?

Vi är en tanke- och handlingsmedja. Det betyder, till skillnad från andra tankesmedjor, att vi inte bara har skrivit böcker och rapporter genom åren, utan också gjort en massa saker. Vi har bland annat startat Konkurrenskommissionen, Företagarombudsmannen, Integritetsombudsmannen och nu senast bloggen Det Goda Samhället. Detta beror inte minst på att jag blir trött på att sitta och tänka, jag vill göra saker också.

VAD ÄR DU MEST NÖJD MED AV DET SOM NI HAR GJORT UNDER DESSA ÅR?

Det är kundvalsmodellen, som vi kallar den. Skolpengssystemet har fått störst genomslag, men vi ville se att modellen också tillämpades inom barnomsorgen, äldreomsorgen, sjukvården, vilket har gjorts till viss del. Vad gäller skolpengen tycker jag dock att det gjordes några tekniska fel vid implementeringen, exempelvis att man glömde att införa ett nationellt betygssystem, vilket troligen har lett till en avsevärd betygssinflation. Men det går fortfarande att rätta till.

VARFÖR ÄR KUNDVALSMODELLEN SÅ VIKTIG?

Inte minst för att skapa konkurrens mellan leverantörerna. Det handlar dock inte om ekonomisk konkurrens, utan om kvalitet. Kundvalsmodellen har också överfört makt från politiker till medborgare.

HUR HAR FÖRETAGARKLIMATET FÖRÄNDRATS SEDAN GRUNDANDET?

Företagarklimatet var egentligen värst på 60- och 70-talet, när marginalskatterna kunde ligga på över 100 procent. Men sedan dess har politikerna dragit örnen åt sig och företagarna snarare blivit "våra hjältar". Även om företagarna kanske inte har märkt det, så har partierna, vid sidan av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, fattat att de bör underlätta för företagarna. Nu har det dock inte gjorts i den utsträckning man hade kunna hoppas på, men retoriken har förändrats avsevärt. Det beror nog inte minst på oss och andra organisationer som verkar för ett bättre företagarklimat.

En fråga vi alltid har arbetat för är sänkta arbetsgivaravgifter, men när vi började gick den tanken inte ens att tänka inom politiken. Jag kommer ihåg när jag träffade representanter från den borgerliga regeringen som tillträdde 1991, de sa att det där kunde jag glömma. Men sedan dess har denna tanke slagit rot i politiken och i dag är det ett både tänkbart och levande instrument i arbetsmarknadspolitik.

SER DU NÅGRA STORA PROBLEM I SAMHÄLLET?

En del saker har givetvis blivit bättre, men det har också tillkommit avsevärda problem, problem som man inte ens hade kunnat ana.

Det värsta problemen blir tydliga inom skolan, inte minst de värderingsförändringar som har inträffat. Lärarkårens urholkade auktoritet, att föräldrarna inte tar ansvar och att barnen inte lyder sina föräldrar och andra

vuxna är bara några exempel. Det finns en hel uppsjö av vad man skulle kunna kalla för arbetar- och medelklassvärderingar, som tidigare fungerade och som omfattades av alla politiska schatteringar. Att man skulle ta ansvar för sig själv och sin avkomma, att inte ligga andra till last och allt det där. Det var ett dygdepaket som hela vår framgång vilade på. Det fanns inga politiska skiljelinjer vad gällde dessa värderingar, utan tvärtom, alla var anhängare av dessa värderingar.

Nu står vi hjälplösa och ser på vad som händer när dessa värderingar håller på att undergrävas och hoppas på att de nya problemen kan förhindras med hjälp av nya lagar och bidrag. Men att använda sig av politiska verktyg för att komma tillrätta med problem som beror på värderingar går inte. Det är avgörande att vi begriper detta.

Ett annat problem är invandringen, där vi också står handfallna, eftersom det är helt nytt fenomen. Detta har inte hänt förut, inte sedan Roms fall. Vi vet inte vad vi ska göra. Som Peter Santesson påpekar i denna tidning har vi svenskar en motsägelsefull attityd till invandringen. Å ena sidan gillar vi andra människor, å andra sidan tycker vi att dagens invandring är för stor. Vi står och vacklar mellan dessa två attityder.

GÅR DET ATT FÖRÄNDRA DE SAMHÄLLSPROBLEM DU IAKTTAR?

Ja, vi skulle till att börja med behöva ett politiskt ledarskap som tog dessa problem på allvar och som erkänner de fakta medborgarna vet men aldrig får höra något om, varken av media eller politiker. Till att börja med måste politikerna erkänna sanningen, för vi har jätteproblem. Det kommer att ta årtionden att reda upp detta om vi börjar nu, men vi har inte ens börjat. Vi har stora utmaningar framför oss. □

den
nya
valfärden

Postadress: Box 5625, 114 86 Stockholm
Besöksadress: Danderydsgatan 10, Stockholm
Telefon: 08-545 038 10
E-mail: info@dnv.se
Hemsida: www.dnv.se